

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΣΤΗ ΘΑΣΟ

Η πυρκαγιά που εκδηλώθηκε στη Θάσο στις 15-8-1985 προκάλεσε ανυπολόγιστες ζημιές και δημιούργησε οξύτατα κοινωνικά προβλήματα στους κατοίκους της. Περιουσίες ολόκληρες και αιωνόβια ελαιόδενδρα, που σεβάστηκε ο χρόνος, έγιναν παρανάλωμα της φωτιάς και κινδύνεψαν να εξαφανισθούν συνοικισμοί ολόκληροι. Απέραντες καταπράσινες εκτάσεις μεταβλήθηκαν σε σεληνιακά τοπία και έξι άνθρωποι βρήκαν τραγικό θάνατο στην προσπάθειά τους να διασώσουν περιουσιακά τους στοιχεία. Η πυρκαγιά αυτή, που κατέστρεψε όλη σχεδόν την ανατολική πλευρά του νησιού, έχει ως αποτέλεσμα ν' αντιμετωπίζουν πολλοί κάτοικοι προβλήματα επιβίωσης. Θα μπορούσε βέβαια να είχε περιορισθεί το μέγεθος της βιβλικής αυτής καταστροφής, αν όλοι οι κάτοικοι ακολουθούσαν το παράδειγμα της αυτοθυσίας μερικών που πάλαιψαν απεγνωσμένα με τη φωτιά για να γλιτώσουν τα σπίτια τους και τα κτήματά τους. Η περίπτωση της αδιαφορίας ορισμένων ιδιωτών είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα της σύγχρονης εποχής μας αλλά περισσότερο καλλιεργήθηκε από τη στάση μερικών οργάνων του Δασαρχείου Θάσου, που συχνά έρχονται σε προστριβές με ιδιώτες, τους οποίους χρόνια ταλαιπωρούν με διοικητικές αποβολές και συνεχείς αγωγές. Δεν αρνούμαστε βέβαια το γεγονός της απληστίας μερικών ιδιωτών που επιχειρούν να καταπατήσουν και να ιδιοποιηθούν δημόσιες δασικές εκτάσεις, αλλά και δεν μπορούμε ν' αποδεχθούμε τον υπερβάλλοντα ζήλο ορισμένων δασικών υπαλλήλων που θέλουν να βλέπουν του κόσμου τις ιδιοκτησίες ως δημόσιες δασικές εκτάσεις, που δήθεν καταπατούνται από ιδιώτες. Στην προσπάθειά τους ν' αποβάλλουν τους ιδιώτες από τα παλιά κτήματά τους, που έχουν πρόσφατα μερικά ή ολικά δασωθεί, προβαίνουν σε πρωτόκολλα διοικητικής αποβολής ή υποβάλλουν μηνύσεις που έχουν ως αποτέλεσμα να εμπλέκουν τους ιδιοκτήτες σε μακρόχρονους δικαστικούς αγώνες που τους εξουθενώνουν οικονομικά. Η άρνηση του Δασαρχείου να επιτρέψει σε πολλές περιπτώσεις τον καθαρισμό των ελαιοκτημάτων, με τον ισχυρισμό ότι είχαν δασωθεί και δεν έπρεπε ν' αλλοιωθεί η υπάρχουσα κατάσταση, γιατί η ανάπτυξη των πεύκων, που είχαν πνίξει τα ελαιόδενδρα, αποτελούσε απόδειξη της δήθεν εγκατάλειψης των κτημάτων τους, είχε αρνητικές επιπτώσεις

που φάνηκαν κατά την πρόσφατη πυρκαγιά. Η φωτιά, καθώς περνούσε, από τη μια λαμπάδιαζε τα πεύκα μαζί με τα ελαιόδενδρα που βρίσκονταν ανάμεσα σ' αυτά, από την άλλη η δύναμη της φλόγας που δημιουργούνταν κατάκαie και τα πλησιέστερα ελαιόδενδρα που ήσαν στα γειτονικά καθαρισμένα ελαιοκτήματα. Άλλωστε πεύκα που τα είχαν προστατεύσει οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες κόπηκαν τελευταία, για ν' αποφευχθούν τυχόν αυθαίρετες μελλοντικές αξιώσεις των οργάνων του Δασαρχείου. Και το Δασαρχείο, ενώ συγκρούεται με τους ιδιώτες κι ασχολείται με τα ελάχιστα πεύκα που υπάρχουν μέσα στις μικρές ιδιοκτησίες των, δεν ασχολείται με το πραγματικό έργο του, ήτοι τη διαφύλαξη των εκτεταμένων δημόσιων δασών που αποτεφρώθηκαν από την τρομακτική πράγματι πυρκαγιά που θα παραμείνει ως η πιο καταστρεπτική στα ιστορικά χρονικά της Θάσου. Για τη φωτιά όμως αυτή, καθώς και για το παλιό νομικό καθεστώς που ίσχυε στο νησί μας μαζί με την ιστορική εξέλιξη της υπόθεσης των δασών της Θάσου θα μιλήσουμε σε ειδικό άρθρο μας που πρόκειται να δημοσιευθεί στον επόμενο 4ο τόμο των «Θασιακών». Στο σημερινό τόμο αναφέρουμε μόνο ότι μεγάλες πυρκαγιές στη Θάσο σημειώθηκαν πολλές από το 1821 μέχρι σήμερα. Μεγάλες εκτάσεις είχαν αποτεφρωθεί από τις πυρκαγιές του 1821-28, 1874, 1930, 1932, 1938, 1984 και 1985. Κι όμως τα δάση της Θάσου μπόρεσαν να ξαναγίνουν, χάρη στην αγάπη των κατοίκων, που τα προστάτεψαν ακόμα και όταν ξένοι ισχυροί δυνάστες θέλησαν να τα εξαφανίσουν πουλώντας τα σε άπληστους εμπόρους για να κόψουν χιλιάδες κυβικά μέτρα ξυλείας.

Το πεύκο λοιπόν, που υπήρξε ο φίλος του κάθε Θάσιου, σήμερα έγινε εχθρός του και βλέπει με κάθε μέσο να το εξαφανίσει, γιατί μπορεί να δώσει κάποτε την ευκαιρία σε κάποιο όργανο του Δασαρχείου να του αμφισβητήσει την ιδιοκτησία του, με τον ισχυρισμό ότι την εγκατέλειψε. Και μη νομίσει κανένας ότι γράφοντας αυτές τις σειρές αμφισβητούμε το δικαίωμα της προστασίας των Δασών από τον εκάστοτε Δασάρχη. Εκφράζουμε μόνο παράπονα, γιατί μερικές φορές η ευθυνοφοβία ορισμένων δασικών υπαλλήλων ή ο υπερβάλλοντας ζήλος τους οδηγεί σε κατάχρηση μ' αποτέλεσμα να την πληρώνουν οι ιδιώτες με τις αλόγιστες δικαστικές δαπάνες που τους επιβαρύνουν. Πιστεύουμε όμως ότι οι αδυναμίες αυτές, που παρατηρούνται σήμερα, θα θεραπευτούν κατά κάποιο τρόπο μελλοντικά από το εθνικό κτηματολόγιο που καταρτίζεται.

1. ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΠΡΟ ΤΟΥ 1828

Παραθέτουμε απόσπασμα από την περιγραφή του Πρόξες φον Όστεν που πέρασε από τη Θάσο τον Αύγουστο του 1828. Κοντά στις άλλες ενδιαφέρουσες πληροφορίες που

μας δίνει, είναι κι αυτή που αναφέρεται στην πυρπόληση των δασών της Θάσου. Ολόκληρες, λέει, βουνοραχές είναι κατακαμμένες από αμέλεια των βοσκών, που ανάβουν φωτιές για τις ανάγκες τους αλλά δεν υποβάλλονται στον κόπο να τις σβήσουν μ' αποτέλεσμα ν' αποτεφρώνονται μεγάλες δασικές περιοχές. Το απόσπασμα που παραθέτουμε είναι δημοσιευμένο στο έργο του Π. Κ. Ενεπεκίδη, *Θεσσαλονίκη και Μακεδονία* (1798-1912), Αθήνα 1982, σ. 51-53.

Η Θάσος ξεχωρίζει απ' όλα τα άλλα νησιά που έχω δει με την πλούσια και ζωντανή της βλάστηση. Τα νησιά του αρχιπελάγους (Αιγαίου πελάγους) είναι εντελώς γυμνά και η παραγωγικότητά τους περιορίζεται σε λίγους κάμπους. Η Μυτιλήνη και η Κρήτη την ξεπερνούν βέβαια, εν σχέσει προς την έκτασή τους, σε αριθμό λιόδενδρων και χαρουπιών, αλλά μόνο η Θάσος έχει δάση με πεύκα και έλατα. Ολόκληρο το νησί, εξαιρέσει μερικών σημείων στις ακτές, είναι δάσος, λίγο πολύ πυκνό, και είναι πέρα για πέρα παραμελημένο σε βαθμό φοβερό. Ολόκληρες βουνοραχές είναι κατακαμμένες, όχι όμως για να καλλιεργήσουν δημητριακά, γιατί αυτό γίνεται μόνο σε λίγα σημεία, αλλά από επιπολαιότητα και αδράνεια των βοσκών που ανάβουν για τις ανάγκες τους φωτιά και δεν υποβάλλονται έπειτα στον κόπο να τη σβήσουν. Μόνο τα πλατάνια στο λιβάδι του σουλτάνου στο Βόσπορο μπορούν να συγκριθούν με τα πλατάνια της Θάσου. Είδαμε εδώ όχι, να πούμε, μερικά αλλά εκατοντάδες που ο κορμός τους στο ύψος μερικών ποδιών πάνω από το έδαφος έχει διάμετρο 40 πόδια. Σχεδόν σε κάθε πηγή καμαρώνουν επιβλητικά τέτοια μεγαλόπρεπα πλατάνια που φανερώνουν την πανάρχαια χρησιμοποίηση του τόπου για λατρευτικούς σκοπούς. Είναι κρίμα που απ' τα περισσότερα από τα θαυμάσια αυτά δέντρα έχουν κόψει τα χοντρά τους κλαριά, ώστε ο τεράστιος κορμός να έχει πάνω του σχετικά μικρά κλωνιά. Πολλά απ' αυτά έχουν καεί, και πολλά έχουν σύρριζα κοπεί. Το μεγαλύτερο και το πιο ρωμαλέο δέντρο του νησιού μετά το πλατάνι είναι η ήμερη καστανιά. Είδαμε πολλές που ο κορμός τους είχε 20 ως 30 πόδια διάμετρο. Τα ωραιότερα πλατάνια και οι ωραιότερες καστανιές βρίσκονται στο ανατολικό μέρος του νησιού. Τα ωραιότερα βαλανευφόρα, που είναι η τρίτη κατά σειρά κατηγορία δέντρων του νησιού, στη δυτική πλευρά. Τα κυρίως δέντρα των δασών είναι έλατα, πεύκα, οξιές και δρυοβάλανοι. Τα ωραιότερα έλατα και πεύκα τα έχει το μεγάλο βουνό του νησιού, από την Ποταμιά και πάνω. Το νότιο ήμισυ του νησιού είναι φτωχότερο σε δάση από το βόρειο, και το δυτικό ήμισυ φτωχότερο από το ανατολικό.... Ξυλεία είναι το κύριο προϊόν εξαγωγής. Η Θάσος θα μπορούσε να είναι, αν σκεφθεί κανείς πόσο γυμνά είναι τα νησιά του αρχιπελάγους, ένα πραγματικό χρυσωρυχείο με τον πλούτο της ξυλείας της, αλλά η καταστροφή των δασών της συνεχίζονται αδιάκοπα. Ο σουλτάνος παραχώρησε πριν λίγο καιρό στον αντιβασιλέα της Αιγύπτου το απεριόριστο δικαίωμα της υλοτομίας στο νησί,

και πράγματι ο Μεχμέτ Αλή σήκωσε πολύ ξυλεία απ' τη Θάσο για την κατασκευή καραβιών. Και μεις οι ίδιοι είχαμε έρθει αυτή τη φορά στη Θάσο για να αντικαταστήσουμε τα σάπια κατάρτια του πολεμικού στόλου με νέα. Επίσης και η πίσσα είναι εξαγωγικό είδος....

Τους κατοίκους της Θάσου τους βρήκαμε πάρα πολύ φιλόξενους και υποχρεωτικούς. Ένας γέροντας που μας είχε συνοδεύσει στον τόπο της σαρκοφάγου, κοντά στο Θεολόγο, μας περίμενε στο δρόμο μ' ένα καλαθάκι φρούτα και μια κανάτα κρασί, ως τη στιγμή που προσπεράσαμε, πηγαίνοντας έφιπποι στο Κάστρο, και αρνήθηκε να δεχτεί το δώρο που θελήσαμε να του κάνουμε σε ανταπόδοση. Παντού μας πρόσφεραν το λίγο που είχαν.

2. ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΤΟΥ 1874

Από την αναφορά των Θασίων, που γράφτηκε στις 3-8-1894, μαθαίνουμε για δύο άλλες πυρκαγιές που αποτέφρωσαν το 1874 στη Θάσο τα τμήματα του Καζαβιτίου και του Ψαριού. Επειδή το απόσπασμα αυτό της αναφοράς περιέχει πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία που αναφέρονται στην υπόθεση της εταιρείας Ψιακή, που είχε αγοράσει τα δάση της Θάσου, καθώς και στις συνέπειες που προέκυψαν από τις πυρκαγιές αυτές, γι' αυτό παραθέτουμε το σχετικό απόσπασμα από την όλη αναφορά που δημοσιεύεται στο έργο του καθηγητή μου κ. Απόστολου Βακαλόπουλου, που έχει ως τίτλο: A. E. Bakalopoulos, Thasos, son histoire, son administration de 1453 à 1912, Paris 1953, σ. 138-142.

Υψηλότατε

Διατηροίη ύψιστος ο Θεός την κορυφήν Σου ιεράν και ακλόνητον.

Ημείς ταπεινοί κάτοικοι της νήσου Θάσου.....

A. Γνωστόν τη Υψηλότητί Σου ότι η νήσος μας στερουμένη πεδιάδων και ποταμών ουδόλως είναι επιτηδεία εις γεννήματα και άλλα της γεωργίας προϊόντα, ώστε μόνος πορισμός των κατοίκων της νήσου εναπολείπεται και μένει η δενδροκομία και η ελαιοκαρπία. Δυστυχώς, Υψηλότατε, πληροφορούμεθα ότι ο αοίδιμος πρόγονος της Υψηλότητός Σου Πρίγκιψ Χαλίμ πασιάς ολίγον χρόνον προ του θανάτου του είχε πωλήσει τα δάση της νήσου διά δέκα έτη αντί είκοσι πέντε χιλιάδων λιρών εις εταιρείαν τινά Ψιακή, έχουσαν το δικαίωμα, ίνα καθ' έκαστον έτος κόπτει τριάκοντα χιλιάδας κυβικά μέτρα επί δέκα έτη, ήτοι εν όλω κατά το διάστημα της δεκαετίας δικαιούται να κόψει τριακοσίας χιλιάδας κυβικά μέτρα.

Και πρώτιστα πάντων, Υψηλότατε, αδύνατον η νήσος ίνα περιέχει κατάλληλα εις εκκοπήν πλέον των τεσσαράκοντα έως πενήκοντα χιλιάδων κυβικών μέτρων. Άρα, ίνα συμπληρώσει το ποσόν, κατ' ανάγκην θα αποψιλωθεί ολόκληρος η νήσος από τα δάση της, διά να συμπληρώσει βεβαίως την συμφωνηθείσαν ποσότητα η εταιρεία. Αλλ' εάν θέλωμεν λάβει υπ' όψιν τα θετικά

αποτελέσματα, τα οποία επέφερον αι πυρκαϊαί δύο μεγάλων τμημάτων των δασών προ εικοσαετίας, ήτοι του τμήματος Καζαβιτίου και του τμήματος Υψαρίου, ύστερον από τας οποίας θετικά και βέβαια αποτελέσματα παρήχθησαν η σπάνις των βροχών και η εντεύθεν ολιγόστευσις της ελαιοκαρπίας κατά 25% τοῦλάχιστον και η παντελής καταστροφή της μελισσοργίας, τότε τι θέλομεν υποθέσει, ότι θέλει συμβεί αμέσως κατά τους αμεταθέτους φυσικούς νόμους, εάν η νήσος παντελώς διά της εταιρείας και διά των μηχανών αποψιλωθεί των δασών της; Εξάπαντος βεβαίως θέλει καταλάβει ημᾶς η παντελής ξηρασία, καθώς έχομεν προκείμενον ημῖν παράδειγμα την απέναντι ημών νήσον Σαμοθράκην, ήτις αποψιλωθείσα των δασών της και καταληφθείσα υπό διαρκούς ξηρασίας, κοντά εἰς την εμφάνισιν νέων τέως ασθeneιών, εξαναγκάζει τους κατοίκους της εἰς αποδημίαν ἐξ αιτίας της ξηρασίας. Το αὐτό δυστυχώς θέλομεν και ημεῖς αναποφεύκτως πάθει, εάν, ως μη ὠφελεν, επιτραπεί εἰς την εταιρείαν να ἔλθει ἐνταῦθα διά τον ὀλέθριον εἰς τον τόπον σκοπὸν της: πλήθος ασθeneιών, ξηρασία παντελής και πείνα πραγματική και βεβαία θέλουσιν εἶσθαι τα ἄμεσα αποτελέσματα διά την νήσον μας, εάν τα δάση αὐτῆς καταστραφῶσιν.

Ἀλλ' ἐκτός τούτου, Ὑψηλότατε, οὐδέ υπό οικονομικήν ἔποψιν κερδαίνει το βακουφίον, εάν υποστηριχθεί η εταιρεία, διότι, ἵνα ο τόπος με τα συνήθη ἀνθρώπινα μέσα κόψει τριάντα χιλιάδας κυβικά μέτρα, κατὰ την σήμερον διατίμησιν του φόρου, ήθελε πληρώσει τέσσαρας χιλιάδας περίπου λίρας, ενώ η εταιρεία κατὰ τους γνωσθέντας ὁρους αὐτῆς διά την αὐτήν ποσότητα των τριάκοντα χιλιάδων κυβικών μέτρων πληρώνει μόνον δύο χιλιάδας πεντακοσίας λίρας. Καὶ ενώ ο τόπος, ἵνα κόψει την ποσότητα ταύτην, μόλις δύναται κατὰ τον μέσον ὁρον να προλάβει ἐντός πέντε και ἐξ ἐτών, τα μηχανήματα ὁμως, ἅπερ θέλει θέσει εἰς ἐνέργειαν η εταιρεία, θέλουσιν ἐκκόπτει την ποσότητα ταύτην ἐντός ενός ἔτους. Ὡστε βλέπομεν ἐνταῦθα, ὅτι τό επικρατοῦν ἐν τῷ τόπῳ σύστημα της ἐκκοπῆς των δένδρων ὠφελεῖ τα δάση ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη να μένουν ἀνεξάντλητα, ενώ εάν το των μηχανών ήθελε τεθεί εἰς ἐνέργειαν, ἐξάπαντος μετὰ δεκαετή περίοδον τα δάση θα ἐκκοπῶσιν και η ἀληθὴς στείρωσις της σπουδαίας ταύτης παραγωγῆς θέλει ἀκολουθήσει.

Διὰ ταῦτα καθικετεύομεν προς σωτηρίαν και του λαοῦ και της νήσου και του ἀληθοῦς συμφέροντος του βακουφίου, διατάξτε, Ὑψηλότατε, την ἀκύρωσιν των συμβολαίων της εταιρείας.

Β. Ἐπειδὴ, Ὑψηλότατε, τα μεγάλα κεφάλαια ἐν τῷ τόπῳ ἐλλείπωσιν.....

Δ. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ, Ὑψηλότατε, τα γράμματα και την ἐπιστήμην, δυστυχῶς ο τόπος μας μένει πολὺ ὀπίσω. Ο δεδοξασμένος πάππος της Ὑψηλότητός Σου ἐν τῇ μεγαλονοίᾳ αὐτοῦ ἐμερίμνησε και περί της ιδρύσεως και συστάσεως μίας Κεντρικῆς Σχολῆς ἐν Θάσῳ, ἐν ἡ προς τα ἑλληνικά γράμματα

να διδάσκωνται αι γλώσσαι αραβική και γαλλική, είχε δε ορίσει και είκοσι χιλιάδας φράγκα διά την οικοδομήν της Σχολής και ετήσιον βοήθημα από το ιμαρέτιον προς την συντήρησίν της¹.....

3. ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΤΟΥ 1932

Το καλοκαίρι του 1932 αλλεπάλληλες πυρκαγιές που εκδηλώθηκαν σε πολλά σημεία της Θάσου αποτέφρωσαν μεγάλες δασικές εκτάσεις και προξένησαν ανυπολόγιστες καταστροφές στο νησί. Λεπτομερείς περιγραφές των πυρκαγιών αυτών βρίσκουμε στα άρθρα που δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα «Κήρυξ» της Καβάλας. Η πρώτη είδηση καταχωρήθηκε στο υπ' αριθ. 1961/8-7-1932 φύλλο του «Κήρυκα», όπου αναγράφεται ότι οι ουρανομήκειες φλόγες από το απέναντι νησί ανήγγειλαν στους κατοίκους της Καβάλας «ότι μεγάλοι εκτάσεις των δασών της Θάσου εκαίοντο». Στη συνέχεια το σχετικό άρθρο μας περιγράφει τις ενέργειες των αρχών της Καβάλας και παραθέτει το τηλεγράφημα του προέδρου της κοινότητας Καλλιράχης Ζηλιαχωβινού, που επιβεβαίωνε τις ειδήσεις για την πυρκαγιά που είχε εκδηλωθεί στη Θάσο. Το τηλεγράφημα ανέγραφε:

«Πυρκαϊά εκραγείσα χθες περιφέρειαν Λιμεναρίων, Μαριών, ταύτην την στιγμήν με τεραστίας διαστάσεις ευνοουμένης υπό ανέμου εισήλθε σύνορα ημετέρας Κοινότητος. Άπαντα δυνατά μέτρα ελήφθησαν εγκαίρως. Πρόεδρος Κοινότητος Ζηλιαχωβινός».

Την άλλη μέρα στο υπ' αριθ. 1962/9-7-1932 φύλλο της η εφημερίδα δημοσίευε ανταπόκριση του απεσταλμένου της, νεαρού τότε δημοσιογράφου, Περικλή Μπακλαβά. Το τηλεγράφημα του Μπακλαβά ανέφερε τα εξής από τη Θάσο:

«Το πυρ ενετοπίσθη το απόγευμα χάρις εις την νηνεμίαν, την αυτοθυσίαν 400 χωρικών και του δασονόμου. Εξερράγη χθες 6/7/32 μεσημβρίαν εις την θέσιν Άγιος Ελευθέριος, επεξετάθη στο δάσος και ελαιώνας των Μαριών, λόγω δε του ανέμου αποτέφρωσαν 3000 στρέμματα πυκνού πευκοφύτου δάσους και 3000 ελαιόδενδρα. Αι ζημιαί κατά μικροτέρους υπολογισμούς ανέρχονται εις 15 εκατομμύρια. Δύναμις στρατού αφιχθείσα με χωρικούς ασχολούνται κατασκευήν αντεπρηστικών ζωνών, διότι υπάρχει φόβος επεκτάσεως πευκοφυτον βουνόν «Μαρουλού», διακρινόμενον εκ Καβάλας. Ο εισαγγελεύς Καβάλας ευρισκόμενος εις Μαριές διενυκτέρευσε παροτρύνων τους κατοίκους να προλάβουν κίνδυνον επεκτάσεως του πυρός, διαψεύσας μετ' αγανακτήσεως τα διαδοθέντα περί δήθεν ανθρωπίνων θυμάτων. Αληθές είναι μόνον ότι διεκινδύνευσε δεκαμελές συνεργείον, κυκλωθέν υπό του πυρός, διασωθέν δυ-

1. Η Κεντρική Σχολή της Θάσου μνημονεύεται σε διάφορα χαριστήρια γράμματα ή διαθήκες. Δημοσιεύσαμε ήδη το από 10-8-1863 χαριστήριο γράμμα του Μεταξά Ιωάννου, όπου ρητά αναφέρεται η δωρεά ενός ελαιόδένδρου στο Κεντρικό Σχολείο του νησιού, βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, *Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου*, περ. «Θασιακά», τ. 2ος, σ. 171.

σκόλως. Οι κάτοικοι Μαριών διατελούν εν απογνώσει. Κατάπληξιν προξενούν τα πρωτόγονα μέσα της δασοφυλακής και η έλλειψις προφυλακτικών μέσων».

Ακολουθεί η περιγραφή της άφιξης του Μπακλαβά με το «δελφινάκι» του Ζαγοριανού στην Καλλιράχη. Με το ίδιο πλοίο είχε ταξιδέψει και δύναμη του στρατού που είχε σταλεί για ενισχύσεις. Το ταξίδι από την Καβάλα διήρκεσε δύο ώρες μέχρι την Καλλιράχη και άλλη μισή ώρα για τις Μαριές. Ο Μπακλαβάς στην περιγραφή του αναφέρει ότι:

«παραπλέοντες εβλέπαμεν τις αδηφάγες φλόγες κατά διαλείμματα να ξεπετιούνται απ' το άκαφτο ακόμη τμήμα του βουνού. Στη σκάλα των Μαριών εκατοντάδες Μαριωτών, Λιμεναριωτών και Καστρινών χωρικών, που αγρύπνησαν όλη τη νύκτα να κάμουν αντεπερηστικές ζώνες, ήσαν συγκεντρωμένοι σε δυο παραλιακά καφενεία οπλισμένοι με σκαπάνες με πτύα και άλλα υλοτομικά εργαλεία, με επικεφαλής το δασονόμο κ. Νικολόπουλο, το δασοκόμο κ. Χριστόπουλο και τον πρόεδρο των Μαριών κ. Μανδόλα...».

Εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας, αριθ. φ. 1963/10-7-1932. (Ανταπόκριση από τα Λιμενάρια του Π. Μπακλαβά).

...Η πυρκαϊά ενεφανίσθη κατ' αρχήν την 11.30 π.μ. της 6-7-32 εις την θέσιν 'Αγιος Ελευθέριος πλησίον ενός δρομίσκου (μονοπάτι) που οδηγεί προς το κοινοτικόν δάσος των Μαριών. Αποκλείεται από τας ενταύθα Αρχάς εμπρησμός και αποδίδεται εις απροσεξίαν χωρικού τινος, ο οποίος έρριψε το σιγαρέττο του ανημμένο. Λόγω του πνέοντος σφοδρού ανέμου και λόγω της από πενταμήνου επικρατούσης ξηρασίας το πυρ αμέσως έλαβε διαστάσεις τεραστίας. Και τούτο, διότι αντεμπρηστικά ζώναι δεν υπήρχον, ώστε να είναι δυνατός ο εντοπισμός του πυρός από τους προστρέξαντας χωρικούς. Είναι τούτο ένας λόγος της αστραπιαίας επεκτάσεως της πυρκαϊάς, η οποία θα είχε τραγικώτερας συνεπειάς, εάν ο 'Υψιστος δεν επενέβαινε να σώσει την κατάστασιν. Κατά τους γνωρίζοντας τα πράγματα χωρικούς η πυρκαϊά δεν ήτο απίθανον να επεκταθεί εφ' ολοκλήρου της οροσειράς, η οποία διακρίνεται εκ Καβάλας δυτικώς της νήσου, εάν δεν έπνεον άνεμοι από διαφόρους διευθύνσεις. Από της μεσημβρίας, της 6ης τρέχοντος, το πυρ πλέον ήτο αδύνατον να εντοπισθεί. Και ιδού διατί: Οι «κουκουναριές» των πεύκων καιόμεναι παρέρυοντο από το ισχυρόν ρεύμα του αέρος και ωσάν φωτοβολίδες εξετινάσσοντο εις 200-300 μέτρων απόστασιν, απ' όπου ενεφανίζετο νέα πυρκαϊά. Ούτω το πυρ αμέσως και εντός της εσπέρας επεξετάθη εις το δάσος της κοινότητος Μαριών και επροχώρησεν εις τους καλυτέρους ελαιώνας των ελαιοπαραγωγών των Μαριών. Με αστραπιαίαν ταχύτητα ανήλθεν επί της κορυφής του Αγίου Μάττη, η οποία διεκρίνετο το εσπέρας της Τετάρτης καιομένη, μέχρι του σημείου να συμβεί εκείνην την νύκτα εις την Καβάλαν και η οφθαλμαπάτη του χωροφύλακος,

ο οποίος ξεσήκωσε τας υδραντλίας του Δήμου. Εκ της κορυφής επροχώρησε το πυρ επί του κοινοτικού δάσους Καλλιράχης. Η τοιαύτη επέκτασις, κατὰ τον δασονόμον κ. Νικολόπουλον, θα απεφεύγετο, εάν επεδείκνυον την ιδίαν προθυμίαν οι κάτοικοι της Καλλιράχης με τους χωρικούς των Μαριών, Καλυβιών, Λιμεναρίων και Κάστρου. Παρά την ολονύκτιον προσπάθειαν υπερ-τριακοσίων χωρικών τελούντων υπό τας διαταγὰς των δασικών υπαλλήλων το πυρ εμαίνετο απ' άκρου εις άκρον ολόκληρον την νύκτα, μετατρέπον εις τέφραν ό,τι η φύσις επί ολόκληρα χρόνια εδημιούργησε. Ούτε αι πρόχειροι αντεμπρηστικάί ζώναι που ηνοίγοντο από τους καιομένους χωρικούς ούτε τίποτε άλλο κατόρθωσε να σταματήσει την τεραστίαν καταστροφήν. Ευτυχώς τα χαράματα της 7ης τρέχοντος, ημέραν Πέμπτην, η Θεία Πρόνοια απεφάσισε να επέμβει διά να ανακοπεί το έργον της καταστροφής. Οι πνεύσαντες από διαφόρους διευθύνσεις άνεμοι ενετόπισαν το πυρ ή μάλλον το ωθούσαν εκεί οπόθεν εξεκίνησε, διά να συντελεσθεί ίσως η καταστροφή εν όλη της τη τραγική-τητι. Ήδη ούτε καπνός φαίνεται εις ολόκληρον την αποτεφρωθείσαν έκτασιν. Μόνον η γυμνότης της οροσειράς οράται με μια απελπισιά από τους χωρικούς των Μαριών, εις την ράχην των οποίων εξέσπασεν η τεραστία και πρωτοφανής πυρκαϊά. Εκεί όπου άλλοτε τα πεύκα και τα πουρνάρια υψούντο υπερήφανα, δεν βλέπει κανείς τίποτε άλλο ειμή μίαν απέραντον μαύρην και πετρώδη έκτασιν. Το αποτεφρωθέν δάσος και ελαιώνες διά να ξαναζωντανεύσουν όπως και πριν, απαιτούνται 30-40 χρόνια. Ό,τι το αδηφάγον πυρ εν μια νυκτί κατέστρεψεν, η φύσις θα χρειασθεί ήμισυ αιώνα διά να το επαναφέρει.

Αν θέλετε δε και εις στρέμματα την απογυμνωθείσαν έκτασιν, ανέρχεται αύτη εις 3.000 περίπου.

Όταν επέστρεψα εκ του τόπου της πυρκαϊάς εκάθησα εις το καφενείον της Σκάλας των Μαριών με τον πρόεδρον της ομωνύμου κοινότητος κ. Βασίλ. Μανδόλαν. Παρεκάθηντο και τρία γεροντάκια, γέννημα θρέμμα Μαριώτες. Άνθρωποι δηλαδή που βήμα προς βήμα ήξευραν το αποτεφρωθέν πυκνόν δάσος. Εζήτησα απ' αυτούς ένα απολογισμόν της καταστροφής. Με απογοήτευση προφανή ως εξής μου έκαναν τον απολογισμόν, απαντώντες ευχαρίστως εις τα ερωτήματά μου.

Οι Μαριές, παιδάκι μου, μου έλεγεν ο γεροντότερος εκ των συνομιλητών μου, έσβησαν. Εκατόν χιλιάδες οκάδες ξύλα, καύσιμα και ναυπηγήσιμα, που παίρναμε τον χρόνο, δεν θα τα ξαναϊδούμε παρά μετά 50 χρόνια, όχι εμείς αλλά τα παιδάκια μας. Περί το εν εκατομμύριον πεύκα έγιναν στάχτη.

— Γιατί δεν λες 1½ εκατομμύριο, ευλογημένε, αποκρίνεται ένας άλλος.

Διακόσiai χιλιάδες ρητίνη, που παίρναμε κάθε χρόνο, πάει κι αυτή. Τρεις χιλιάδες ελαιόδενδρα χρονών από τα καλύτερα, που μόλις έδεναν καρπό, έχουν γίνει στάχτη με τις ρίζες.

Στο σημείο αυτό θα μου επιτραπεί να σημειώσω ότι τα ελαιόδενδρα εκαίοντο σαν δαδί. Το πυρ κατέτρωγε και τις ρίζες των ελαιοδένδρων μέχρι βάθους ενός μέτρου.

Μια ανασκόπησις της καταστροφής και μετατροπή αυτής εις δρ. αναβιβάζει τας ζημίας εις 15 εκατομμύρια, χωρίς να υπολογίσωμεν και την επί 40ετίαν στέρησιν των χωρικών ξύλων και ελαιών. Επιφυλάσσομαι εν τούτοις να κάμω ένα τέτοιο υπολογισμό εις το φύλλον της Τρίτης. Π. ΜΠΑΚΛΑΒΑΣ.

Ακόμα δεν είχαν συνέλθει οι Θάσιοι από το χτύπημα της πρώτης πυρκαγιάς και μια δεύτερη πυρκαγιά εκδηλώθηκε στην περιφέρεια του Θεολόγου και στις θέσεις Σκαλιά, Μακρύαμμος και Μονόπολι. Το σχετικό ρεπορτάζ με τίτλο: «Τα πεύκα της Θάσου εις την μανίαν του πυρός» δημοσιεύεται στο υπ' αριθ. 1996/18-8-1932 φύλλο της εφημερίδας «Κήρυξ» της Καβάλας και έχει ως εξής:

Κατά πληροφορίας ληφθείσας εις το ενταύθα Δασαρχείον η προ ημερών εκραγείσα πυρκαϊά εις το παρά το χωρίον Θεολόγος της Θάσου δάσος κατεσβέσθη, εντοπισθείσα εις τας τοποθεσίας Σκαλιά, Μακρύ Άμμος και Μονόπολι. Το πυρ άγνωστον πόθεν προελθόν λόγω του πνέοντος ελαφρού ανέμου το παρελθόν Σάββατον επεξετάθη αμέσως και απετέφρωσε πευκόφυτον έκτασιν χιλίων στρεμμάτων ήτοι κατά τους μετριοτέρους υπολογισμούς περί το εν εκατομμύριον πεύκα.

Κατά τας αυτάς πληροφορίας η πυρκαϊά ηπέιλησε να καταστρέψει μεγαλυτέρας εκτάσεις πεύκων, ευτυχώς όμως ότι κατεβλήθησαν υπεράνθρωποι προσπάθειαι τόσο εκ μέρους του δασονόμου όσον και παρά των κατοίκων της κοινότητος Θεολόγου, αι οποίαι έσχον ως αποτέλεσμα τον εντοπισμόν του πυρός. Εκ των ενεργηθειών προανακρίσεων ουδέν κατ' ουδενός προέκυψεν. Το πυρ ήτο μάλλον τυχαίον, προελθόν εξ ανημμένου σιγαρέττου οδοιπόρου τινός χωρικού.

Κατ' ιδιαιτέρας πληροφορίας μας αι εις την δυτικήν πλευράν της γειτονικής νήσου εκραγείσαι πυρκαϊαί επέφερον μεγάλας καταστροφάς διά τον λόγον ότι ουδέν αντεμπρηστικόν μέτρον έχει ληφθεί.

Στο υπ' αριθ. 1999/21-8-1932 φύλλο της ίδιας εφημερίδας δημοσιεύεται άλλο άρθρο με τίτλο: «Καίονται απέραντοι εκτάσεις πεύκων εις την νήσον Θάσον. Αι χθεσινάι ενέργειαι των αρχών». Στο δημοσίευμα δίνονται πρώτα γενικές πληροφορίες για τη νέα πυρκαγιά, αναφέρονται οι ενέργειες των αρχών και μνημονεύεται το τηλεγράφημα του Νομάρχη προς τη Γεν. Διοίκηση Θράκης, όπου τονίζεται ότι η νέα πυρκαγιά απειλεί όλες τις δασικές περιφέρειες του Καζαβιτίου, Σωτήρος, Καλλιράχης και Θεολόγου. Παραθέτουμε απόσπασμα από το σχετικό δημοσίευμα:

Αι μόλις χθες την πρωίαν ληφθείσαι πληροφορίες εις τας ενταύθα αρχάς εκ Θάσου είναι όντως αποκαρδιωτικάί. Η έντασις της πυρκαϊάς είναι εκατοντα-

πλασίως μεγαλύτερα και καταστρεπτικώτερα παρ' όσον την υπελόγισεν ο συντάκτης μας, ο οποίος αντελήφθη ταύτην την προπαρελθούσαν νύκτα.

Την πρωίαν το πρώτον ελήφθη τηλεγράφημα του προέδρου της κοινο-
τητος Ζηλαχωβιανού, ο οποίος επεκαλείτο την άμεσον αποστολήν ενισχύσεων,
διότι άλλως είναι αδύνατος η καταστολή της πυρκαϊάς. Ευθύς μετά το πρώ-
τον τηλεγράφημα ανεχώρησεν εις Θάσον ο δασάρχης κ. Λουκόπουλος, ο οποίος
περί την μεσημβρίαν απέστειλε τηλεγράφημα δι' ου επεβεβαίον την έκρηξιν
πυρκαϊάς και εζήτην την αποστολήν ενισχύσεων.

Κατά τας συγκεντρωθείσας εις την Νομαρχίαν τηλεγραφικάς πληροφο-
ρίας των προέδρων των κοινοτήτων Σωτήρος, Καζαβιτίου, Καλλιράχης και
Θεολόγου, το πυρ εκραγέν περί την 10ην νυκτερινήν της προπαρελθούσης νυ-
κτός, επεξετάθη αμέσως λόγω του πνέοντος σφοδρού ανέμου εις τας περιο-
χάς όλων αυτών των Κοινοτήτων, αποτεφρώσαν ό,τι εν τη προόδω του εύρε.
Νέα μεσημβρινά τηλεγραφήματα ανέφερον ότι η πυρκαϊά συνεχίζεται με την
αυτήν έντασιν και ότι είναι ανάγκη αποστολής στρατιωτικών ενισχύσεων....

Στο υπ' αριθ. 2011/7-9-1932 φύλλο της εφημ. «Κήρυξ» Καβάλας δημοσιεύεται το
πόρισμα των ανακρίσεων για τις πυρκαγιές των δασών της Θάσου, που αναφέρει τα εξής:

Χθες ελήφθη ενταύθα εις την Διοίκησιν Χωρ/κής αναφορά του Σταθμού
Χωρ/κής Λιμεναρίων γνωρίζουσα το πόρισμα των διενεργηθεισών υπό της
δασικής αρχής ανακρίσεων σχετικών με την εκραγείσαν την νύκτα της 19ης
προς την 20ήν παρελθόντος μηνός Αυγούστου πυρκαϊάν εις την πευκόφυτον
έκτασιν της τοποθεσίας Μακρύαμμος παρά το χωρίον Θεολόγος. Κατά τας
ανακρίσεις, η πυρκαϊά οφείλεται καθ' όλας τας ενδείξεις εις εμπρησμόν εξ
αμελείας υπ' αγνώστων.

Ωσαύτως κατά τας εξηκριβωμένας πληροφορίας, ας περισυνέλεξαν αι
διεξαγαγούσαι τας ανακρίσεις δασικαί αρχαί, το πυρ απετέφρωσε πευκόφυτον
έκτασιν 20 χιλ. στρεμμάτων, ελαιόδενδρα 4 χιλ. και 50 κυψέλας, η δε αξία
της ζημίας ανέρχεται εν συνόλω εις 2 εκατομμύρια δρχ. περίπου.

Αναφορά της Υπ/σεως Θάσου ληφθείσα επίσης εις την Δ/σιν Χωρ/κής
γνωρίζει τα πορίσματα των ανακρίσεων διά την πυρκαϊάν των τοποθεσιών
«Καλλίνικος» Σωτήρος και «Καρατζά Αχλάδες» Καζαβιτίου της 20 Αυγού-
στου, την αποτεφρώσασαν έκτασιν εκ 2.000 πευκοφύτων στρεμμάτων.

Διά την πυρκαϊάν ταύτην εκφράζονται εν τω πορίσματι υπόνοιαι ότι
οφείλεται εις εμπρησμόν, καθόσον η αποτεφρωθείσα έκτασις είναι διαφιλο-
νεικουμένη μεταξύ των ανωτέρω Κοινοτήτων. Η αξία των ζημιών ανέρχεται
εις 500 χιλ. δρχ. περίπου.

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ «ΣΗΜΑΙΑΣ» ΣΤΗ ΘΑΣΟ

Με την εισβολή των Βουλγάρων στην Καβάλα τον Αύγουστο του 1916, και γενικά στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, πολλοί Έλληνες κατέφυγαν στη Θάσο, που βρισκόταν κάτω από γαλλική κατοχή. Από τους πρόσφυγες αυτούς άλλοι πέρασαν στη Θεσ/νίκη και άλλοι παρέμειναν στο νησί μέχρι το τέλος της κατοχής. Ανάμεσα στους πρόσφυγες που συναντήθηκαν στην παραλία του Λιμένα ήταν και ο ποιητής Ιωάννης Κωνσταντινίδης που παρατηρήθηκε τότε στη Θάσο και στην Παναγία δημιούργησε μεγάλο στεγαστικό πρόβλημα. Η υπέρογκη αύξηση των ενοικίων και η έλλειψη ειδών πρώτης ανάγκης δημιούργησαν προσωρινή αναστάτωση που ξεπεράστηκε γρήγορα με την παρέμβαση των γαλλικών αρχών. Η ζωή ξαναβρήκε τον κανονικό της ρυθμό. Οι Έλληνες πρόσφυγες για να μπορέσουν να επιβιώσουν στη Θάσο άνοιξαν φαρμακεία, εστιατόρια και άλλα μαγαζιά, ενώ άλλοι εργάστηκαν ως γιατροί, δικηγόροι, φαρμακοποιοί κλπ. Η εφημερίδα «Σημαία», που μεταφέρθηκε από την Καβάλα στη Θάσο, συνέχισε να κυκλοφορεί κάτω από αντιξοές συνθήκες στο Λιμένα και να ενημερώνει τους Θασίους. Σε πολλά φύλλα της το κύριο άρθρο το συντάσσει ο ιατρός Αθανάσιος Οικονομίδης, που υπογράφει με τα αρχικά: Α.Ο. πρόσφυζ εκ Καβάλας. Ο Αθ. Οικονομίδης συγκέντρωσε τα φύλλα της εφημερίδας, που δημοσιεύουν τα κύρια άρθρα του, σε τόμο που βρίσκεται στην κατοχή του εγγονού του Αθ. Οικονομίδη. Τα φύλλα αυτά αρχίζουν από τις 25-9-1916 και τελειώνουν στις 18-12-1916. Είναι μικρών διαστάσεων 0,273 X 0,201, και ενώ αρχικά καλύπτει και τις δύο σελίδες του φύλλου της, από τις 11-10-1916 περιορίζεται σε μια μόνο σελίδα. Υπάρχουν και μέρες που δεν εκδόθηκε η εφημερίδα. Στη συνέχεια «Η ΣΗΜΑΙΑ» μεταφέρθηκε στη Θεσ/νίκη αλλ' ο Αθων. Οικονομίδης κατέφυγε στο Λιτόχωρο, όπου και διέμενε κατά τον υπόλοιπο χρόνο της κατοχής. Επειδή σε μερικά φύλλα της «Σημαίας» αναφέρονται ειδήσεις που αφορούν τη Θάσο, κι επειδή είναι τα μόνα φύλλα που διασώθηκαν στα χέρια του κ. Αθ. Οικονομίδη, γι' αυτό αναδημοσιεύουμε όσες ειδήσεις ενδιαφέρουν τη Θάσο και τους Θασίους.

Αριθ. φ. 1333/24-9-1916.

Πληροφορούμεθα παρά της επιτροπής του χωρίου Παναγίας ότι δύο οικογένειαι, εξ ων η μια εξ αυτών λεχώ, ερρίφθησαν εις τους δρόμους. Αλλαχού ως εις την Θεσ/νικην διανέμεται άλευρον, όρουζα, κατασκευάζονται πρόχειρα οικήματα προς στέγασιν των δυστυχών αυτών θυμάτων της Ανατολικής Μακεδονίας, εδώ όχι μόνον ζητούνται υπέρογκα ενοίκια, αλλά αν και τούτο δεν καταβληθεί αμέσως, τους πετάμε εις τους δρόμους.

Οι Θάσιοι οίτινες κατά τους τελευταίους πολέμους έδειξαν διαγωγήν άρίστην εκτός των ανδρών ους προσέφερον και τρόφιμα εις τον υποχωρήσαντα στρατόν του Παγγαίου. Αυτούς τους οποίους εγνώριζεν η Καβάλα ως φιλοξενούμενους ήλλαξαν ως διά μαγικής ράβδου εις σκληρούς και αφιλοξένους. Πιστεύομεν δεν δύναται ουδείς εξ υμών ν' αρνηθεί τας ηθικάς και υλικάς ωφε-

2. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, Ο ποιητής Ιωάννης Κωνσταντινίδης και το έργο του (1848-1917), Καβάλα 1978, σ. 76.

λείας ας επορίσθητε από την απορφανισθείσαν Καβάλα, άλλωστε εκ στοιχειώδους ευγενείας και φιλοξενίας επεβάλλετο να παράσχομεν πάντα τα μέσα εκείνα τα οποία θα εβελτίωνον και θα ανεκούφιζον την θέσιν των ατυχών αυτών πλασμάτων. Νομίζομεν ότι οι δυστυχείς ούτοι δεν ήσαν άστεγοι εις τον τόπον των, ούτε επιτρέπεται εις ένα ιδιοκτήτην άνευ της νομίμου οδού και μετ' αναλόγου λογικής προθεσμίας, διότι θέλει να γίνει πλούσιος, αμέσως να πετά τον κόσμον εις τους δρόμους.

Μην νομίζετε ότι η δικαιοσύνη δεν θα πράξει το καθήκον της, ούτε η επιτροπή θα περιορίσει την δράσιν της εντός του Αιμέρος· προσεχώς θα σας επι-

αποτελουμένη εξ 20 είκοσι τεμαχίων τοποθετούμενη δε εν τη αποθήκη της εταιρείας του Ευβοϊκού. Η κατακύρωσις γενήσεται το προσεχές Σάββατον 24/7 Οκτωβρίου ε.ε. και περί την 3ην μ.μ. ώραν εν τω γραφείω της Στρατιωτικής Διοικ. Θάσου. Εκ του γραφείου της Στρ. Διοικήσεως.

Αριθ. φ. 1339/1-10-1916.

Δήλωσις. Η αγγλική πυρσφαλιστική εταιρεία Νορδ Μπρίτις Μέρκαντιλ ασφαλίζει κατά του πυρός κτήρια, εμπορεύματα, έπιπλα κτλ. υπό όρους λίαν επωφελείς. Πράκτωρ εν Θάσω Κ. Οικιάδης³.

Ειδοποίησης. Κατ' επανάληψιν εκτίθεται εις μειοδοσίαν η επισκευή του θόλου της εκκλησίας εν Παναγία Θάσου. Οι βουλούμενοι να μειοδοτήσωσι δέον να προσέλθωσιν εις Παναγίαν και λάβωσι πληροφορίας παρά της εκκλησιαστικής επιτροπής. Η κατακύρωσις εις τον τελευταίον μειοδότην γενήσεται την ερχομένην Κυριακήν (2 Οκτωβρίου) εν Παναγία μετά την απόλυσιν της εκκλησίας. Η εκκλησιαστική επιτροπή της Κοιμήσεως εν Παναγία Θάσου⁴.

Δήλωσις. Εστιατόριον η «Καβάλα». Παράρτημα «Εθνικού κήπου» Μουστάκα και Βασιλείου Κισκίνη, αμφοτέρων δεδοκιμασμένων και γνωστοτάτων μαγείρων εν Καβάλα κείμενον έναντι Δημαρχείου. Θα εύρει τις εν αυτώ τελείαν μαγειρικήν καθαριότητα και αμέτρητον περιποίησην⁵.

Αριθ. φ. 1343/6-10-1916.

Βουλγαρικά όργια. Ο «Νεολόγος» της Θεσσαλονίκης δημοσιεύεται μεταξύ πολλών άλλων βουλγαρικών οργίων, άτινα διεπράχθησαν εις τας υπ' αυτών κατεχομένας πόλεις και χωρία της Α. Μακεδονίας, γράφει ότι οι Βούλγαροι εν Καβάλα εφόνευσαν τον ιατρόν Τριανταφυλλίδην καθ' ην στιγμήν ούτος μετέβαινε εις την οικίαν του. Επειδή όμως με την άθροδον των Βουλγάρων ο εν Πρωσοτσιάνη διαμένων ιατρός, Τριανταφυλλίδης κι αυτός ονομαζόμενος, κατήλθε εις Καβάλαν, δεν καθορίζει ποιος εκ των δυο εφονεύθη ο της Καβάλας Τριανταφυλλίδης ή ο της Πρωσοτσιάνης. Τας ανωτέρω πληροφορίας τας έλαβε η εν λόγω εφημερίδα από πρόσφυγα, ο οποίος διαφυγών εκ Καβάλας έφθασεν εις Θεσσαλονίκην⁶.

3. Η ίδια δήλωση δημοσιεύεται και στα υπ' αριθ. 1340/2-10-1916 και 1342/5-10-1916 φύλλα.

4. Ο μειοδοτικός διαγωνισμός που είχε προκηρυχθεί για τις 25-9-1916 επαναλαμβανεται στις 2-10-1916 όχι από το γραφείο της Ιεράς Μητρόπολης αλλά από την εκκλησιαστική επιτροπή της Κοίμησης της Παναγίας Θάσου.

5. Η ίδια δήλωση δημοσιεύεται και σ' επόμενα φύλλα της εφημ. «Σημαία».

6. Η είδηση αυτή δεν αφορά τη Θάσο αλλά τη δημοσιεύουμε, γιατί ενδιαφέρει τους ερευνητές της ιστορίας της Καβάλας.

Αριθ. φ. 1346/9-10-1916.

Αι καπναποθήκαι Καβάλας. Ο «Ελεύθερος Τύπος» των Αθηνών πληροφορείται ότι οι Βούλγαροι αφήσαν ανεπάφους τας αποθήκας καπνών εν Καβάλα. Κατά την αυτήν εφημερίδα η Κυβέρνησις ενεργεί διά την παράδοσιν αυτών.

Αγγελία. Πέτρος Τσουραπτσής Δικηγόρος-Ποινικολόγος. Γνώστης τεσσάρων ευρ. γλωσσών ως και της γαλλικής, διαμένων προσωρινώς ενταύθα, αναλαμβάνει υποθέσεις παρά τω Δικαστηρίω Θάσου και ταις Διοικητικαίς Αρχαίς των Συμμάχων⁷.

Αριθ. φ. 1348/14-10-1916.

Ενδιαφέρουσα ειδοποιήσις. Φέρω εις γνώσιν του σεβαστού κοινού της πόλεως Λιμένος Θάσου και των περιχώρων ότι ίδρυσα φαρμακείον υπό την επωνυμίαν «Γαλλική Δημοκρατία» επί της κεντρικής οδού κάτωθι της οικίας του κ. Κόμνου και έναντι της ημιτελούς οικίας του κ. Κ. Προέδρου προμηθευθείς πάντα τα φαρμακευτικά και χημικά προϊόντα ως και σπεσιαλιτέ των καλυτέρων εργοστασίων Γαλλίας και Αγγλίας. Εκτελώ συνταγάς όλων των κ.κ. ιατρών μετά πάσης προθυμίας και επιστημονικής ακριβείας. Ανάλυσις ούρων, λευκώματος και ζακχάρεως. Τιμαί λογικά. Ευελπιστών ότι θέλω τύχει της εκτιμήσεώς σας, Διατελώ μετά πάσης τιμής. Γ. Μ. Κονταρίνης. Φαρμακοποιός⁸.

Ίδρυσις Φαρμακείου εν Λιμένι. Μετά χαράς θα μάθουν οι κάτοικοι της νήσου, ως και οι παρεπιδημούντες ενταύθα ξένοι, την ίδρυσιν νέου και τελείου φαρμακείου υπό την διεύθυνσιν του ευφήμου και ευσυνειδήτως εργασθέντος επί σειράν ετών εν Καβάλα κ. Λουί Δαμάτο. Εν τω φαρμακείω του κ. Λουί Δαμάτο κειμένω ακριβώς κάτωθεν της οικίας του υγειονομικού ιατρού της νήσου κ. Παπαδοπούλου θα εύρει τις όλα τα ευρωπαϊκής προελεύσεως φάρμακα νωπότατα, ως και έλαιον μουρούνης (μουρουνόλαδον) εις τιμάς αφαντάστους⁹.

Αριθ. φ. 1358/26-10-1916. Ο Β. Ι. Σεκερτζής και άλλοι εύχονται στους εορτάζοντες Δ. Εμμανουηλίδη και Δ. Βασιλικού τα χρόνια πολλά.

Αριθ. φ. 1359/27-10-1916. Οι εορτάζοντες Δ. Βασιλικός και Δ. Εμμανουηλίδης εκ-

7. Η αγγελία αυτή δημοσιεύτηκε πολλές φορές και στα επόμενα φύλλα της εφημ. «Σημαία».

8. Η ειδοποίηση αυτή της ίδρυσης του φαρμακείου δημοσιεύεται και στο υπ' αριθ. 1350/16-10-1916 σωζόμενο φύλλο της «Σημαίας».

9. Κι αυτή η ίδρυση του φαρμακείου στο Λιμένα δημοσιεύεται και στο υπ' αριθ. 1346/9-10-1916 προηγούμενο φύλλο της «Σημαίας».

φράζουν τις ευχαριστίες τους σ' όσους τους ευχήθηκαν για την ονομαστική τους γιορτή και σ' όσους τους επισκέφθηκαν στο ξενοδοχείο τους.

Αριθ. φ. 1363/1-11-1916.

Μία ευγενής δωρεά. Μετ' ευχαριστήσεως πληροφορούμεθα ότι ο κ. Μάρκος Δέμπας ξυλέμπορος, ο τόσο έντιμος γνωστός εν Θάσω, προσέφερε τελευταίως δρ. εκατόν (100) υπέρ του πολιτικού νοσοκομείου Λιμένος. Εκφράζοντες εις τον κ. Μάρκον Δέμπαν τα θερμά ημών συγχαρητήρια διά την θεάρεστον και φιλόανθρωπον αυτού πράξιν ελπίζομεν ότι πλείστοι Θάσιοι και ιδίως οι έμποροί μας θα σπεύσουν να μιμηθώσι το έργον και παράδειγμα αυτού συνετελούντες εις το να τελειοποιήσωσι το νοσοκομείον ένθα θα δύνανται να ευρίσκωσι βοήθειαν και νοσηλείαν πλείστοι άποροι ασθενείς και εγκαταλελειμμένοι. Δεν θα παραλείψωμεν δε να δημοσιεύσωμεν προσεχώς τον κατάλογον των δωρητών εγγράφοντες από σήμερα επί κεφαλής τον κ. Μάρκον Δέμπαν.

Αριθ. φ. 1367/5-11-1916.

Ευγενής δωρεά. Μετ' ευχαριστήσεως πληροφορούμεθα ότι και ο εκ Θεολόγου Θάσου λίαν ευδοκίμως και εντίμως εμπορευόμενος ξυλέμπορος κ. Σταύρος Σταματέκος προσέφερε υπέρ των αναγκών του εν Λιμένι πολιτικού νοσοκομείου το ποσόν των 100 δρχ. Εκφράζοντες τα άπειρα ημών συγχαρητήρια προς τους πάντοτε προθύμως διά τοιούτου είδους και φύσεως ενεργείας εντίμους αδελφούς Σταματέκου ευχόμεθα όπως το παράδειγμα αυτών ακολουθήσουν και έτεροι και δη μεταξύ των εμπόρων.

Αριθ. φ. 1369/8-11-1916.

Υπέρ του πολιτικού νοσοκομείου του Λιμένος. Άξιοι επαίνου είναι οι έμποροί μας, οίτινες πάνν προθύμως προσήλθον αρωγοί εις τας πολλαπλάς ανάγκας του πολιτικού μας νοσοκομείου. Εκτός των κ.κ. Μάρκου Δέμπα και αδελφών Σταματέκου έχομεν την ευχαρίστησιν να σημειώσωμεν μεταξύ του καταλόγου των δωρητών και τους αξιοτίμους και φιλοπροόδους κ.κ. Ιωάννην Οικονομίδην, ιατρόν, πρόσφυγα εκ Καβάλας, Λάμπρον Μήσιου και Αντώνιον Παύλου, οίτινες προθύμως προσέφερον υπέρ του ως άνω σκοπού εκατόν δραχμάς έκαστος. Τα θερμά μας συγχαρητήρια.

Αριθ. φ. 1374/13-11-1916.

Εστιατόριον Συναχίρη και Σίας. Το εστιατόριον «Ωραία θέα» των κ.κ. Συναχίρη και Σίας τελείως μεταρρυθμισθέν από σήμερα Κυριακήν αρχίζει και πάλιν την λειτουργίαν του με τα πλέον καλλίστης ποιότητος υλικά με βούτυρον αγνότατον άρίστης ποιότητος και φαγητά διάφορα εκ των οποί-

ων οι κ.κ. πελάται θα μείνωσι κατευχαριστημένοι τόσον εκ της συλλογής των φαγητών όσον και εκ της τελείας περιποιήσεως και καθαριότητος αυτών. Μία δοκιμή αρκεί να τους πείσει. Εκ της Διευθύνσεως¹⁰.

Επανόρθωσις. Χθες εκ τυπογραφικής αβλεψίας διεστρεβλώθη το όνομα του κ. Γεωργίου Γιαννοπούλου, όστις προσέφερε 50 δραχμάς υπέρ των αναγκών του πολιτικού νοσοκομείου Λιμένος¹¹.

Αριθ. φ. 1375/15-11-1916.

Λαχείον υπέρ των απόρων προσφύγων. Καθ' α πληροφορούμεθα προχθές Κυριακήν επιτροπή εξ 8 κυριών, τεσσάρων εντοπίων και τεσσάρων προσφύγων, περιελθούσα την Παναγίαν διένειμε λαχεία υπέρ των απόρων προσφύγων, καθ' α δε πληροφορούμεθα σκέψις επικρατεί όπως επεκτείνωσι το φιλόανθρωπον έργον των και εις την πόλιν μας, περί της επιτυχίας του οποίου είμεθα βέβαιοι. Εις τας φιλοπροόδους κυρίας της Παναγίας, οίτινες άόκνως έδρασαν διά την ανακούφισιν των δυστυχών προσφύγων, καθώς και εις τους σχόντας την πρωτοβουλίαν, τα θερμά και ειλικρινή μας συγχαρητήρια, ευχόμενοι όπως και αι κυρίαι της πόλεώς μας τας μιμηθώσι.

Αριθ. φ. 1379/19-11-1916.

Επίσημα συμμαχικά ανακοινωθέντα. Τα αεροπλάνα της μοίρας Καζαβιτίου εβομβάρδισαν προχθές την 29ην Νοεμβρίου το αεροδρόμιον του Πορτολαγώ¹². Κατέστρεψαν τα υπόστεγα και επυρπόλησαν την αποθήκην βενζίνης. Αι ζημίαι είναι μέγισται.

Αριθ. φ. 1380/20-11-1916.

Διανομή ενδυμάτων εις τους άπόρους πρόσφυγας. Χθες την 3ην απογευματινήν ώραν εγένετο η διανομή των διά τον χειμώνα ενδυμάτων των πτωχών. Η εκ δεσποινίδων επιτροπή μετά ζήλου εργασθείσα υπό την προεδρείαν του άόκνου Γάλλου αξιωματικού κ. Λεβουρδιέκ λίαν ενωρίς έφερεν εις πέρας το υπό της Κυβερνήσεως δοθέν ύφασμα. Ημείς εκπροσωπώντας την χαράν των δύστυχων προσφύγων σπεύδομεν να ευχαριστήσωμεν τους ανωτέρω και ιδία τον κ. αξιωματικόν, τον οποίον η ευγνωμοσύνη και αι ευχαί τον συνοδεύουσι.

10. Η ίδια διαφήμιση είναι δημοσιευμένη και στα υπ' αριθ. 1376/16-11-1916 και 1377/17-11-1916 επόμενα φύλλα.

11. Δε διασώθηκε στον τόμο του Αθ. Οικονομίδη το προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας για να βλέπαμε τι ακριβώς ανέγραφε.

12. Αναφέρεται λανθασμένα αντί του Πορτολάγος. Το φύλλο της εφημερίδας φέρει χρονολία με το παλιό ημερολογιακό έτος, ενώ στο κείμενο αναφέρεται η ημέρα με το νέο.

ΕΤΟΣ Ζ'
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β
ΑΡΙΘΜ. 1379

Η ΣΗΜΑΙΑ

ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΛΑΣ

Ἐκδιδόμενη προσωρινῶς ἐν Λιμένι Θάσου

Σάββατον 19 Νοεμβρίου 1916

Η ΔΕΑ ΕΠΛΑΣ

Ὅλιγον εἰσέφε νὰ περιέλθῃ ἐλὸς κληρὸς εἰς τὸν ἐχθρὸν διότι ἐπὶ τῶν νήσων γερμανικαὶ ἀξιώσεις εἶνε ἀναμφισβήτητοι καὶ ἡ ἀπογύμνωσις αὐτῇ θὰ ἐβρίσκει τὴν ἐλ λάδα ἀνίκανον ὃ ἀμυνθῇ ἄσπλον ὡς εἰ Ἑβραῖοι μετὰ τὴν μεγάλῃν παρὰ τῶν Φαρισαίων ἤτταν τῶν δι τὸς εἶχον ἀφαιρεθεῖ καὶ αὐτὰ ἀκόμῃ τὰ δρίπανα καὶ αἰ σκαπάναι τῶν.

Κατὰ τὴν τραγικὴν ταύτην στιγμὴν ἔλαβεν ὁ Βενιζέλος τὴν μεγάλην ἀπόφασιν. Δι' αὐτῆς ἐσώθη ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ἡ Φλώρινα ὧν ἡ ἀπώλεια θὰ ἦτο ἀμεσῶς. Δι' αὐτῆς ὑπάρχει ἐσθαιώσις τῆς διασώσεως τῆς Καβάλλας καὶ τῶν Σερρῶν μαζὶ μὲ τὴν Δράμαν καὶ Ὀξιδρά, τῆς ἀντιπροσωπεύουσας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ συνέδριον τῆς ἐξουχίας, τῆς ἐπιτελέσεως τῶς εἰς αὐτὸ ἀνταλλαγμάτων συμβαθῶν καὶ τῆς ἀποφυγῆς τῶν οἰκονομικῶν ἀντικρίσεων αἵτινα θὰ ἐξεμνηστέον τὴν ἐντὶ ἐξωτερικῶ διοπάσιν μέγαν τροφοδότῃν τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος καὶ μέγαν εἰς αὐτὴν εἰσαγωγέαν χρυσοῦ. Ἐντούτοις παρὰ πάντα ταῦτα τὰ ὠφελήματα ἀγρία συκοφαντῖα καθ' ἑκάστην διεξάγεται κατὰ τοῦ Μακεδονικοῦ κινήματος.

Ἐνθ' ὁ Βενιζέλος ὁ Νάυαρχος Κωνσταντινῆς ὁ Στρατηγὸς Δαχυλῆς ὁ ὑποστράτηγος Χρηστάκης διευκρινεῖται δι τὴν ἐπαναστάσιν εἶνε ἀντιβουλγαρικὴ

καὶ δι οὕτω στρέφεται κατὰ αὐτὴν ὡς ἀντιδυναστικῇ. τοῦ θρόνου, αὐτοὶ διαστρέφουσι καὶ ἐπιμένουν χαρακτηρίζοντες

Α. Ο.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΣΥΜΜΑΧΙΚΑ ἈΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ

Τὰ ἀεροπλάνα τῆς μοίρας Καζαβιτινὸν ἐμβάρδισαν προχθὲς τὴν 29ην Νοεμβρίου τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Πορτολαγῶ. Κατέστρεψαν τὰ ἐπὶ τὰ καὶ ἐκπυρόλησαν τὴν ἀποθήκην βελόνης. Αἱ ζημίαι εἶνε μέγισται.

17/30 Νοεμβρίου

Μικρὰ γερμανικὴ ἐπιθεσις ἐνατίον μικροῦ ἀποσπάσματος εἰς τὴν Φιν Μέρτ ἀποσπασθῇ διὰ τῆς 16ης χιλιῶν Διακεκρυμμένους καὶ οὐκ ἐκτεταμένους ἐπὶ τοῦ λοιποῦ μετῴπου δραστηριότητος εἰς τὸν τομέα Βωμν—Βω

Ρωσικὸν μέτωπον. Πετρούπολιν. Μέτωπον Καρπαθίων. Τὰ ἀποσπάσματα μας κατέλαβον τὰ ὑψώματα κατὰ 10 βέρσια Δ. τοῦ Τορόκα. Συνελήφθησαν 2 ἀξίωματικοὶ καὶ 98 στρατιῶται αἰχμαλωτοί.

Εἰς τὸ τμήμα Βικοδρόκα κατελάβωμεν κορυφὴν 10 βέρσια Ν. Δ. καὶ συνελάβωμεν αἰχμαλώτους. Εἰς τὸ τμήμα Κερλί Μπαμπὰ τὰ στρατεύματά μας κατέλαβον τὴν κορυφὴν τῶν ὕψωμάτων Δ. τοῦ Κερλί ἐπαμύνη ἀναγκάσαντα τὸν ἐχθρὸν νὰ ἀποσυρθῇ τῶν θέσεων ἀπολέσαντα 11 ὄψωμα-κοὺς καὶ 700 στρατιῶτας αἰχμαλώτους 6 μυδραλλιοβόλα. Πρὸς Ν. τοῦ Κερλί μπιμπὰ κατέλαβον

τὴν τὴν λοφώσεσιν τῶν ὕψω-των τοῦ μετώπου.

Ρουμανικὸν μέτωπον. Οἱ Ρουμῶνες ἀποσύρονται πρὸς Α. πεισθέντες ὑπο τοῦ ἐχθροῦ τὴν 27 Νοεμβρίου. Ὁ ἐχθρὸς προσήγγισεν τὴν γραμμὴν Μαρμαρέσκου Βράνα Βαταλίσσι καὶ Ζιέρον ἐπὶ τοῦ μετώπου Ἀλεξάνδρα, Ζέμνα. Αἱ ἐξῆς θέσεις κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Προσάρα, Γόπαρ, Βανί, Ζλεπτσίσκο. Κατὰ τὴν διεδοῦσαν τῆς τελευταίας ταύτης θέσεως ὁ ἐχθρὸς ἐπυροχώρησε κατὰ μέγας τῆς δόξ.

Γαλλικὸν ἐπίσημον, Στρατιὰ ἀποτολῆς. Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ Ἀξίου τὰ ἀγγλικά στρατεύματα κατέλαβον ἐξ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ ἐχθρικά χαρακώματα πρὸς Β. Α. τοῦ Νικιτς. Πρὸς Α. τοῦ Τσέρια τὰ Σερβικά στρατεύματα κατέλαβον τὰ ὑψώματα Ν. Α. τῆς Γρονιζερ παρὰ τὰς λυσώδης ἀντιθέσεις τῶν γερμανοβουλγαρικῶν ἐκτετατικῶν ἐπέσευσαν κολοσιαίας ἀπωλείας ἀνευ ἀποτελέσματος. Εἰς τὸ τμήμα Ν. Α. τοῦ Μοναστηρίου οἱ Γάλλοι Ζουάβοι κατέλαβον ἀποτολῶς χωρίον. Πρὸς Δ. τοῦ Μοναστηρίου ἐφοδρά μόχθῃ ἐξακόλου θεί τῶν στρατευμάτων μας προχωρούν πρὸς τὸ ἕως ἐναντίον τῆς κορυφῆς 1248.

Το ὑπ' αριθ. 1379/19-11-1916 φύλλον τῆς εφημερίδας «Σημαία», ὅπου αναγράφεται ὁ βομβαρδισμὸς τοῦ ἀεροδρομίου τοῦ Πορτολάγος, πού ἐγίνε ἀπὸ τα ἀεροπλάνα τῆς μοίρας τοῦ Καζαβιτινῶν.

Αριθ. φ. 1382/24-11-1916.

Ειδοποιήσις. Το ατμόπλοιον «Κωνσταντίνος» αναχωρεί εντεύθεν το Σάββατον 26 τρέχοντος μηνός διά Ἅγιον Ὅρος και Θεσσαλονίκην, δεχόμενον επιβάτας και εμπορεύματα. Οι επιβάται δέον να έχωσι εφοδιασθεί με πιστοποιητικόν των γαλλικῶν αρχῶν. Πληροφορίαι εις το κατάστημα του κ. Ν. Αντωνάρα. Ο πράκτωρ Ν. Μπουρνιάς¹³.

Αριθ. φ. 1386/28-11-1916.

Γκαζοτενεκέδες κενοί πωλούνται εις την αποθήκην αδελφ. Ρακιτζή εν Λιμένι¹⁴.

Αριθ. φ. 1387/30-11-1916.

Γνωστοποιήσις. Αφορμήν λαβών ο Στρατιωτικός Διοικητής Θάσου εκ μερικῶν παραπόνων διατυπωθέντων αὐτῷ σχετικῶς με το ζήτημα της εκμεταλλεύσεως του πλούτου των δασῶν Θάσου επιφυλάσσεται να αναθέσει εις μίαν εξεταστικὴν επιτροπὴν την εξέτασιν του δασικῶν ζητήματος. Πας ὅστις ἔχει ενστάσεις να δώση, παρακαλείται ὅπως αποτανθῇ εις τον πρόεδρον της επιτροπῆς εν Λιμένι. Εν Λιμένι τη 28/11 Δεκ. 1916. Ο αντιπλοίαρχος Στρατιωτικός Διοικ. Θάσου Scias.

Αριθ. φ. 1388/1-12-1916.

Αρραβῶνας. Ραίνοντες με τα καλλίφυλλα λουλούδια τους αρραβῶνας του καλοῦ μας φίλου κ. Δ. Τσοπανέλη μετά της σεμνοτάτης δεσποινίδος Ελισάβετ Πετρούδη ευχόμεθα αὐτοὺς ταχέαν την στέψιν. Δ. Εμμανουηλίδης-Δ. Βασιλικού.

Αριθ. φ. 1389/2-12-1916.

Δήλωσις. Ο υποφαινόμενος δηλῶ ὅτι ἀπώλεσα την σφραγίδα μου και εἰάν ευρεθῇ ἐγγράφον τι εσφραγισμένον διὰ ταύτης, θεωρεῖται ἄκυρον καθ' ὅτι οὐδέποτε εσφράγισα τοιούτον. Κ. Α. Κωνσταντινίδης¹⁵.

Αριθ. φ. 1394/12-12-1916.

Νεκρολογία. Χθες την 3ην μ.μ. ἐγένετο η κηδεία του Γάλλου στρατιώ-

13. Η ἴδια ειδοποίησις δημοσιεύεται και στα υπ' αριθ. 1383/25-11-1916 και 1384/26-11-1916 ἐπόμενα φύλλα της εφημερίδας. Επειδὴ η θαλάσσια γραμμὴ Καβάλας-Θάσου εἶχε διακοπεί, καθιερώθηκαν τακτικὰ θαλάσσια δρομολόγια ανάμεσα στη Θάσο και στη Θεσσαλονίκην, που ἐξυπηρετοῦσαν τις ἀνάγκες τους.

14. Η ἴδια ἀγγελία δημοσιεύεται και στα υπ' αριθ. 1387/30-11-1916, 1390/3-12-1916 και 1391/8-12-1916 ἐπόμενα φύλλα της εφημερίδας.

15. Η ἴδια δήλωσις δημοσιεύεται και στα υπ' αριθ. 1390/3-12-1916 και 1391/8-12-1916 ἐπόμενα φύλλα της εφημερίδας.

του μετά πάσης μεγαλοπρεπείας. Κατετέθησαν πλείστοι στέφανοι εν οἷς και ο των προσφύγων λίαν απέριττος. Παρηκολούθησαν αι στρατιωτικάί και πολιτικάί αρχαί και το πλείστον του πληθυσμού. Ημεῖς συλλυπούμενοι ευχόμεθα «γαίαν ἔχοι κούφην»¹⁶.

Παραλειπόμενα εκ της χθεςινῆς κηδείας του Γαλ. Στρατιώτου. Επιτάφιος λόγος εκφωνηθείς υπό του κ. Καραπέτση ιατροῦ εκ μέρους των προσφύγων. Στρατιώτα Γάλλε! Οποιοσδήποτε και αν είσαι, είσαι πολύ γνωστός και πολύ προσφιλής εις τους πρόσφυγας της Θάσου, διότι φέρεις το όνομα του «Γάλλου Στρατιώτου». Οι πρόσφυγες της Θράκης και Μακεδονίας, τα πλέον ατυχή θύματα της απεχθούς γερμανικῆς κουλτούρ και των βαρβάρων αὐτῆς συμμάχων, εναντίον των οποίων χθες ακόμη εμάχεσο ως ἥρως, χύνουσι δάκρυα θερμά επί του ιεροῦ τάφου σου. Πήγαινε, αγαπητέ ἀδελφέ, και ειπέ εις τας σκίας των συναδέλφων σου, οἵτινες προηγῆθησαν εις την οδόν του καθήκοντος και της τιμῆς, ὅτι η ελληνική καρδιά μένει πάντοτε πιστή εις την ευεργέτριαν αὐτῆς, την γενναϊόφρονα Γαλλίαν. (Ἐπεται συνέχεια)¹⁷.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ ΤΟ 1931

Τα μεταλλεία της Θάσου κινδύνευαν να κλείσουν το 1931, γιατί η παγκόσμια οικονομική κρίση είχε μειώσει αισθητά την τιμή του μεταλλεύματος και η εταιρεία αναγκάστηκε να περιορίσει τις εργασίες της. Η παράσταση που έγινε από το Διευθυντή και Υποδιευθυντή των μεταλλείων της Θάσου στο Νομάρχη Καβάλας και οι ανακοινώσεις που ακολούθησαν από τον τότε νομικό σύμβουλο της εταιρείας κ. Νικόλαο Βασιλικό διαφωτίζουν το όλο θέμα της λειτουργίας των μεταλλείων. Επειδή το σχετικό άρθρο, που δημοσιεύτηκε στο υπ' αριθ. 1512/21-1-1931 φύλλο της εφημερίδας «Κήρυξ» της Καβάλας, περιέχει πολύτιμες ιστορικές μαρτυρίες, που ενδιαφέρουν τους Θασίους, γι' αυτό αναδημοσιεύουμε το παραπάνω άρθρο, που έχει ως τίτλο: «Τα μεταλλεία Θάσου κλείουν. Ενέργειαι προς αποτροπήν του κακού».

Ο διευθυντής της εταιρείας μεταλλείων Θάσου κ. Baguét μετά του υποδιευθυντού κ. Fambris συνοδευόμενοι και παρά του νομικού συμβούλου της εταιρείας δικηγόρου κ. Ν. Βασιλικού επεσκέφθησαν εις το γραφείον του τον κ. Νομάρχη προς τον οποίον ανεκοίνωσαν την επικειμένην διακοπήν των εργασιών της εταιρείας, ως εκ του ὅτι η εξακολούθησις αὐτῶν επιφέρει κολοσσιαίας ζημίας. Θεωρούμεν σκόπιμον χάριν των αναγνωστών μας και επειδή πρόκειται περί ζητήματος γενικωτέρας σημασίας αφορώντος ζωτικότητας συμ-

16. Η φωτογραφία που δημοσιεύτηκε στο 2ο τόμο των «Θασιακῶν», σ. 73, πρέπει να είναι τραβηγμένη από την κηδεία που αναφέρει η νεκρολογία αὐτή.

17. Δε γνωρίζουμε τη συνέχεια του λόγου, που θα δημοσιεύτηκε στο επόμενο φύλλο, γιατί λείπει από τον τόμο του Αθ. Οικονομίδη, που σταματά στις 18-12-1916.

φέροντα της καθ' ημάς περιφέρειας ν' αναφέρωμεν τινά επί του ιστορικού ζητήματος.

Ως γνωστόν από των χρόνων ακόμη της τουρκικής κυριαρχίας τα μεταλλεία της Θάσου εκμεταλλευόμενα παρά της τότε γερμανικής εταιρείας Σπάιντελ Φρεδέρικ έφθασαν εις το ύψιστον σημείον της ακμής των απασχολούνται 4000 εργάτας και 350 περίπου υπαλλήλους. Μετά τον Ευρωπαϊκόν πόλεμον ως περιουσία εχθρικού κράτους συμφώνως προς τας διατάξεις της συνθήκης των Βερσαλλιών ετέθη υπό την μεσεγγύησιν του ελληνικού κράτους. Το υπουργείον Εθνικής Οικονομίας παρεχώρησε ταύτα εις 30ετή μίσθωσιν εις μίαν των μεγαλυτέρων εταιρειών του κόσμου του είδους τούτου την Vieux Montagne. Η εταιρεία αύτη ήρξατο των εργασιών της κατά το έτος 1926, αφού προηγουμένως προέβη εις εγκαταστάσεις και μηχανικάς τελειοποιήσεις, αι οποίαι αποτελούν την τελευταίαν λέξιν της μεταλλουργικής τεχνικής και των οποίων η δαπάνη υπερέβη τας 225 χιλιάδας λίρας Αγγλίας. Ατυχώς εν και μόνον έτος μετά την έναρξιν των εργασιών η παγκοσμία κρίσις επέφερε τεραστίαν πτώσιν της τιμής του μεταλλεύματος και η εταιρεία ηναγκάσθη να περιορίσει τας εργασίας της. Έδη δε υφίσταται άμεσος κίνδυνος τελείας διακοπής των εργασιών της. Καταβάλλεται ήδη προσπάθεια όπως διά διαφόρων συνδυασμών κατορθωθεί η συνέχισις των εργασιών εις τρόπον ώστε να αντιμετωπίζονται τουλάχιστον αι δαπάναι συντηρήσεως.

Κατά την επίσκεψιν των ανωτέρω κ.κ. Bagueé και Φαμπρίς συντάκτης μας παρατυχών εις την Νομαρχίαν ηρώτησεν τον νομικόν σύμβουλον κ. Ν. Βασιλικόν ποίας επί του προκειμένου ενεργείας καταβάλλει η εταιρεία προς ματαίωσιν της διακοπής των εργασιών της.

Ο. κ. Ν. Βασιλικός είχε την καλοσύνην να προβεί εις τας κάτωθι ανακοινώσεις προς τον συντάκτην μας: «Ζήτημα σοβαροτάτης σημασίας τόσον από οικονομικής όσον και από κοινωνικής εν γένει απόψεως τίθεται επί τάπητος τας τελευταίας ημέρας. Η από στιγμής εις στιγμήν απειλουμένη διακοπή των εργασιών της μεταλλευτικής εταιρείας θέλει έχει σημαντικόν αντίκτυπον ουχί μόνον τοπικώς διά την Θάσον αλλά και διά την περιφέρειαν εν γένει της Καβάλας. Αρκεί να σας αναφέρω ότι εκτός του σπουδαιοτάτου γεγονότος της υπάρξεως εν Θάσω μιας εκ των τελειοτέρων μεταλλουργικών εγκαταστάσεων της Ανατολής, αξίας υπερβαινούσης τας 225.000 χιλ. λίρας Αγγλίας, όσον περίπου θα στοιχίσει και ο λιμήν της Καβάλας, ως επίσης και ότι κατά την τελευταίαν τετραετίαν εμετρήθη εις μισθούς προσωπικού και ημερομίσθια των ασχολουμένων εις τας εργασίας των μεταλλείων τουλάχιστον ποσόν 80 περίπου χιλιάδων λιρών Αγγλίας, πας τις δύναται να εννοήσει τας συνεπείας της ολοσχερούς διακοπής των εργασιών μιας επιχειρήσεως τοιαύτης εκτάσεως διά την οποίαν υπήρχεν η βάσιμος ελπίς και προσδοκία ότι θα έφτανεν

εις τον ευρύτατον κύκλον των εργασιών της προκατόχου εταιρείας Σπάιντελ, την οποίαν θα ενθυμούνται οι παλαιοί συμπολίται μας. Η εν Βελγίω εδρεύουσα κεντρική διεύθυνσις διέταξε την άμεσον διακοπήν δεκάδος υποκαταστημάτων της εγκατεσπαρμένων εις όλην την υφήλιον, καθόσον το υπάρχον τεράστιον στοκ μεταλλεύματος παραμένει αδιάθετον.

Καταβάλλομεν απεγνωσμένας προσπάθειας, όπως το εν Ελλάδι τοιούτον μη διακόψει τας εργασίας του. Προς τούτο δε εξητήσαμεν εν καιρώ και την ηθικήν συνδρομήν της Κυβερνήσεως. Ούτως εις περίπτωσιν κατά την οποίαν καταστεί δυνατόν όπως απορροφήσει η εγχωρία κατανάλωσις 25 τόννους τουλάχιστον μηνιαίως οξυδίου του ψευδαργύρου καταλλήλου μίγματος διά την κατασκευήν χρωμάτων, τότε αντιμετωπίζονται τουλάχιστον αι δαπάναι της συντηρήσεως εν λειτουργία του εργοστασίου με μειωμένην εις το ελάχιστον την απόδοσιν, επί τη ελπίδι ότι παρερχομένης της κρίσεως θα συνεχισθούν αι εργασίαι εις την παλαιάν των έκτασιν.

Ήδη το υπουργείον των Ναυτικών πειραματισθέν εν Ναυστάθμω με το προϊόν της εταιρείας απεφάνθη ευμενώς. Ευρύνομεν ήδη τας προσπάθειάς μας και ελπίζομεν ότι τη συνδρομή του κ. Νομάρχου και των τοπικών οργάνωσεων του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου, του Δήμου Καβάλας, του υφυπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ κ. Παπαδάτου, του Γενικού Γραμματέα του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας κ. Εμμανουήλ Λουλακάκη, θέλουσι γίνει δεκταί αι απόψεις τας οποίας θέλουσι εκθέσει εις τον κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως οι επί τούτου εις Αθήνας μεταβαίνοντες Διευθυνταί της εταιρείας κ.κ. Baguét και Φαμπρίς.

Η χρησιμοποίησις του προϊόντος της εταιρείας ταύτης, χαρακτηριζομένης ως αυτόχρημα εθνικής βιομηχανίας διά τας ανάγκας του στόλου, σιδηροδρόμων, Δήμων και διαφόρων άλλων δημοσίων έργων επί ίσοις όροις υπό έποψιν τιμής και ποιότητος προς τα εκ του εξωτερικού εισαγόμενα, θέλει επιτρέψει την συνέχισιν των εργασιών και την παροχήν του άρτου εις τας εκατοντάδας των εργαζομένων, αίτινες συν τω χρόνω θέλουσιν ανέλθει εις χιλιάδας υπό τας σημερινάς μάλιστα δεινάς οικονομικάς συνθήκας, τας οποίας διέρχεται ο τόπος, η ηδία η περιφέρειά μας.

ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΑΚΤΗΜΟΝΩΝ ΘΑΣΟΥ

Αναδημοσιεύουμε την είδηση που καταχωρήθηκε στο υπ' αριθ. 435/26-7-1927 φύλλο της εφημερίδας «Κήρυξ» Καβάλας με τίτλο: «Συνέλευσις ακτημόνων Θάσου». Το δημοσίευμα αναφέρεται στο τι αποφάσισε η συνέλευση που συνήλθε στην Καβάλα από Θάσιους για τα μοναστηριακά κτήματα της Θάσου.

Προχθές Κυριακή συνελθόντες οι εν Καβάλα παρευρισκόμενοι ακτή-

μονες Θάσου εις την αίθουσαν της «Προόδου» και λαβόντες υπ' όψιν τον τελευταίον ψηφισθέντα νόμον περί μοναστηριακών κτημάτων Θάσου υπέρ των ακτημόνων και προσφύγων εξέδωσαν ψήφισμα δι' ου εκφράζουν τας ευχαριστίας των προς την Κυβέρνησιν και το υπουργείον Γεωργίας διά τον ψηφισθέντα νόμον και ζητούν την ταχίστην εφαρμογήν τούτου και αποστολήν εις Θάσον ειδικού υπαλλήλου υπό του υπουργείου Γεωργίας προς έναρξιν της προπαρασκευαστικής εργασίας. Επίσης ζητούν όπως διά τας απαλλοτριωθισομένας εκτάσεις ορισθεί τιμή προπολεμική και μακροχρόνιος προθεσμία πληρωμής. Απαιτούν την ταχίστην έναρξιν και λήξιν της παραχωρήσεως των κτημάτων τούτων εξ απασών των εν Θάσω Μονών αδιακρίτως εθνικότητος, ήτοι Σερβικών, Ρουμανικών, Ελληνικών κλπ., εις τους συνεταρισμούς ακτημόνων γηγενών και προσφύγων Θάσου, ούτως ώστε η εφετινή εσοδεία να περιέλθει εις την κατοχήν αυτών και δηλούν ότι παρελθούσης της προθεσμίας ταύτης οι Θάσιοι θέλουσι φροντίσει οι ίδιοι περί του τρόπου της λύσεως του ζητήματος τούτου, ζωτικού διά την Θάσον, κατά τον προσφορότερον αυτοίς τρόπον, και εκλέγει προς τούτοις εξαμελή επιτροπή εκ των κ.κ. Αύγουστον Καστρινόν, Κων/νον Γεωργούδη, Δημήτριον Γαλάνην, Γεωργ. Κωνσταντινίδην, Σταύρον Λεοντάρην και Κων/νον Πασπαλιάρην διά την επίδοσιν αντιγράφου ψηφίσματος εις τον Πρόεδρον του υπουργικού συμβουλίου, υπουργόν Γεωργίας, τον βουλευτήν Θάσου κ. Θεολογίτην, Καβάλας κ. Εξηντάρην, τον κ. Νομάρχην Καβάλας, και με την παράκλησιν ίνα προσωρινώς και μέχρι ενάρξεως της απαλλοτριώσεως απαγορευθεί η οπωσδήποτε αγοραπωλησία μοναστηριακών κτημάτων εν Θάσω.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΦΥΜΑΤΙΚΟΥΣ

Η αθρόα αποστολή προφυματικών στη Θάσο είχε ως αποτέλεσμα να ξεσηκωθούν οι Θάσιοι και να διαμαρτυρηθούν. Στις τηλεγραφικές διαμαρτυρίες των κοινοτήτων της Θάσου απάντησε ο Νομάρχης Λουλακάκης, ο οποίος προσπαθεί να καθησυχάσει τους Θασίους. Η σχετική είδηση, που έχει ως τίτλο: «Διαμαρτυρία της Θάσου διά τους προφυματικούς», δημοσιεύεται στο υπ' αριθ. 439/30-7-1927 φύλλο της εφημερίδας «Κήρυξ» της Καβάλας. Παραθέτουμε το σχετικό δημοσίευμα.

Υπό πολλών κοινοτήτων της νήσου Θάσου εγένοντο τηλεγραφικά διαμαρτυρία εις την Νομαρχίαν διά την αθρόαν αποστολήν εις την νήσον φυματιώντων προς θεραπείαν επί τω φόβω μήπως η νόσος μεταδοθεί και εις τους λοιπούς κατοίκους. Εις απάντησιν των διαμαρτυριών ο νομάρχης κ. Λουλακάκης απέστειλε χθες το κάτωθι τηλεγράφημα προς την εκεί υποδιοίκησιν χωροφυλακής και τον πρόεδρον της Κοινότητος: «Ανακοινώσατε παραχρήμα διά παντός μέσου εις κατοίκους νήσου ότι ουδείς εκ των αποστελλομένων προς

αλλαγήν κλίματος καπνεργατών εις Θάσον είναι φυματικός. Ελήφθησαν ήδη πάντα τα μέτρα, όπως και οι απλώς ύποπτοι φυματιώσεως αποκλεισθούν και αποστέλλονται εις Θεσ/νίκην. Η λέξις προφυματικός είναι περιληπτικός επισημονικός όρος σημαίνων τους εξησθενημένους και καχεκτικούς. Μόνον εξησθενημένοι εξ ελονοσίας και άλλων αιτίων και καχεκτικοί αποστέλλονται εις Θάσον. Δεν υφίσταται ο ελάχιστος κίνδυνος διά υγείαν κατοίκων, καθόσον δεν υφίσταται εις αυτούς το ελάχιστον μiasματικόν νόσημα. Τηλεεγραφήσατε λήψιν και εκτέλεσιν. Πάντως εδόθησαν οδηγίαι προς λήψιν προφυλακτικών μέτρων. Νομάρχης Καβάλας Λουλακάκης.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΡΑΧΗ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

Παραθέτουμε εντυπώσεις που δημοσιεύτηκαν στα υπ' αριθ. 465/31-8-1927 και 467/2-9-1927 φύλλα της εφημερίδας «Κήρυξ» Καβάλας και που αφορούν το χωριό της Καλλιράχης. Ο αρθρογράφος υπογράφει το σχετικό δημοσίευσμά του με το ψευδώνυμο «ΠΑΖΙ». Ομολογεί ότι τις καλλονές του Λιμένα δεν τις έχει κανένα άλλο χωριό αλλά από ποικιλία, ύστερα από απουσία πολλών ετών, αποφάσισε και πάλι να επισκεφθεί την Καλλιράχη.

... 'Όποιος έχει γνωρίσει και άλλοτε το χωριό αυτό δύο σημεία θα του προσελκύσουν την προσοχή του. Πρώτον το νεόκτιστον εργοστάσιον ελαιοτριβείας των αδελφών Παπαδημητρίου, το οποίον ευρίσκεται εις την σκάλαν του χωριού και δεύτερον ο δρόμος ο οποίος ενώνει το χωριό με την σκάλαν αυτού.... Ο δρόμος αυτός προ τριών ετών δεν υπήρχε σχεδόν καθόλου. Κατορθώθη όμως διά της προσωπικής εργασίας των κατοίκων να γίνει εντός δύο ετών το μεγαλύτερον μέρος αυτού, ελπίζεται δε να αποπερατωθεί και το υπόλοιπον τμήμα αυτού εντός του τρέχοντος χειμῶνος. Αναμφισβητήτως αυτά τα δύο έργα μπορούν να καταλογισθούν εις το ενεργητικόν των κατοίκων, διότι σημειώνουν πρόοδον εις την ανάπτυξιν του χωριού. Υπάρχουν όμως ακόμη ελλείψεις πολλάι, αι οποίαι μόνον διά της συστηματικής και εντατικής εργασίας είναι δυνατόν να διορθωθούν.

Λείπει εν πρώτοις καθ' ολοκληρίαν το νερό από την σκάλαν του χωριού, όπου και εντόπιοι αρκετοί παραμένουν αλλά και το καλύτερον προς παραθερισμόν μέρος είναι. Γιατί η διαμονή στο χωριό είναι, οφείλουμε να τ' ομολογήσουμε, πολύ πληκτική λόγω ελλείψεως ανοικτού χώρου διά περίπατον ορίζοντος και εν γένει λόγω του ανωμάλου του εδάφους εις το οποίον αυτό ευρίσκεται.

'Άλλο κακό το οποίον υποπίπτει αμέσως εις την αντίληψιν του ξένου είναι ότι, ενώ το νερό του χωριού είναι σχετικῶς άφθονο, εν τούτοις είναι θερμό, θερμότατο, τόσο που να προκαλεί την νοσταλγίαν και την θύμησιν του παγωμένου νερού της Καβάλας. Και τούτο συμβαίνει, διότι αι σωλήνες διά των

οποίων διοχετεύεται το νερό εις το χωριό είναι εκτεθειμένοι εις την θερμότητα του ηλίου. Ευτυχώς όμως ότι χάρις εις την δραστηριότητα του κοινοτικού συμβουλίου πρόκειται να ληφθούν ριζικά μέτρα και γι' αυτό κατά τον ερχόμενο χειμώνα.

Ύστερα βεβαίως από τόσας ελλείψεις δεν ήτο δυνατόν το χωριό αυτό να προσελκύσει ξένον κόσμον. Επί του παρόντος παραθερίζει εκεί μόνον η οικογένεια ενός αξιωματικού του Σώματος, του κ. Ιατρού. Κατά Σάββατον και Κυριακήν μεταβαίνουν και άλλοι ξένοι, κυρίως για κυνήγι, όπως π.χ. κατά το προχθεσινόν Σάββατον μετέβησαν οι κ. Αποστόλου, Παπαδημητρίου ιατροί και άλλοι.

Η συγκοινωνία του χωριού με την Καβάλαν εξυπηρετείται τακτικώτατα διά του ατμοπλοίου «Θάσος» του κ. Σταματέκου και πολλών βενζινοπλοίων. Από αυτής της απόψεως, μετά τον Λιμένα, εξυπηρετείται απ' όλα τα άλλα χωριά του νησιού καλύτερα η Καλλιράχη.

Αποτέλεσμα της ανωμαλίας αυτής ήτο να σημειωθεί και το εξής νόστιμον επεισόδιον. Οι εντόπιοι καπνεργάται, οι οποίοι μετέβησαν κατά την Κυριακήν εκεί, αντί να περιμένουν την άφιξιν της «Θάσου» την πρωίαν της Δευτέρας κατά την ορισμένην ώραν εις την παραλίαν, όπως επιβιβασθούν άνευ χρονοτριβής εις αυτήν, ηνάγκασαν αυτήν να τους περιμένει, ως και τους λοιπούς επιβάτας περισσότερον της μιας ώρας, διότι έπρεπε να κατέβουν από το χωριό με το κέφι τους. Είναι, βλέπετε, η χαρακτηριστική ρωμέϊκη ακρίβεια....

ΟΙ ΠΑΛΙΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

Παραθέτουμε απόσπασμα από άρθρο που έχει ως τίτλο: «Οι παλιές εκκλησίες της Θάσου». Το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε από τον καθηγητή Κων/νο Χιόνη στα υπ' αριθ. 11620/16-10-1973, 11621/17-10-1973, 11622/18-10-1973 και 11623/19-10-1973 φύλλα της εφημερίδας «Ταχυδρόμος» Καβάλας.

...Η άλλη εκκλησία του Καζαβιτίου, που βρίσκεται μέσα στο χωριό, παρουσιάζει περισσότερο ενδιαφέρον. Είναι αφιερωμένη στους Αγίους Αποστόλους και κτίσθηκε το έτος 1803, όπως αναφέρει επιγραφή, που φέρει το βυζαντινό δικέφαλο και κάτω το έτος 1803, και η οποία βρίσκεται στο επάνω αριστερό μέρος της εισόδου της εκκλησίας. Παραπλεύρως και χαμηλότερα άλλη επιγραφή αναγράφει: «έν έτει ,αωδ' 'Απριλίου 25. 'Η παροῦσα έκκλησία τῶν 'Αγίων 'Αποστόλων οἰκοδομήθη δι' ἐξόδων μὲν τῶν ἐνταῦθα χριστιανῶν, ἐγκαινιάσθη δὲ παρὰ τοῦ 'Αγίου 'Αναστασιουπόλεως κυρίου 'Ανθίμου ἐπιστασία τοῦ Χ' σταυροπούλου». Μία τρίτη επιγραφή στο εξωτερικό μέρος της δεξιάς παραστάδος του προπύλου επαναλαμβάνει τα ίδια σχεδόν με την προηγούμενη: «ΙΣ ΝΙ+ΚΑ 1804 'Απριλίου:6. 'Η παροῦσα έκκλησία τῶν

ἙΑγίων Αποστόλων οἰκοδομήθη δι' ἐξόδων των ενταῦθα χριστωνύμων Χ' σταυροπούλου καὶ λοιπῶν ἐντύμων: ἐγκαινιάσθη δὲ ὑπὸ ἀρχιερέως Ἀνθίμου Ἀναστασιουπόλεως». Αἰξίζει ν' αναφέρουμε στο σημεῖο αὐτό καὶ τὴν ἀρχαία ἐπιγραφή τὴν ἐντειχισμένην στὴν κεντρικὴ πύρτα τοῦ παραπλεύρως κοντινοῦ σχολείου, ἡ ὁποία ἀναγράφει: «ΜΕΣΤΟΣ ΗΡΟΔΟΤΩ ΧΑΙΡΕ.

Ἡ ἐκκλησία των Ἀγίων Αποστόλων τοῦ Καζαβιτίου διαθέτει παλαιὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀντικείμενα ποὺ πράγματι αἰξίζουν. Ἐσχωρίζουν οἱ παραστάσεις ποὺ παρουσιάζονται πάνω σὲ ἔργα μικροτεχνίας. Ακολουθοῦν τὰ ἀσημένια σκεύη καὶ τὰ παλιὰ ἐντυπα βιβλία ποὺ μένουν ἀφρόντιστα ἀπὸ τὸ χρόνο καὶ τὴ φθορά. Μεταξὺ των βιβλίων αὐτῶν ὑπάρχει καὶ ἡ «Ἐξάβιβλος» τοῦ Κων/νου Ἀρμενοπούλου, ποὺ ἔχει ἐκδοθεῖ τὸ 1777 καὶ τὴ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ τὴν ἀπονομή τοῦ δικαίου. Ἐντυπωσιάζει ὁ Ἐπιτάφιος Θρήνος με τὰ περιφερειακὰ διάχωρα, ὅπου ολόγυρα ἀναγράφει: «Κωνστάντιος ἐλέω Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων/λεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Ἀπὸ τῶν Πατριαρχείων. Ἐν ἔτει 1830 κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον». Κάτω με μελάνι γραμμένο στο πανί διαβάζει κανεῖς: «Καθιερωθεῖς παρὰ τοῦ ταπεινοῦ Μητροπολίτου Μαρωνείας Κυρίου Κυρίου Κυρίλλου 1857 Σεπτεμβρίου 9». Μας συγκινοῦν οἱ εἰκόνες τοῦ τέμπλου με τὶς καλὲς παραστάσεις των. Μερικὲς μάλιστα ἀναγράφουν καὶ τὰ ονόματα των δωρητῶν των. Οἱ χρονολογίες, τὶς ὁποῖες φέρουν, κυμαίνονται μεταξὺ των ἐτῶν 1804 καὶ 1806. Οἱ παραστάσεις ποὺ ὑπάρχουν κάτω ἀπὸ τὶς μεγάλες εἰκόνες τοῦ τέμπλου εἶναι ἀρκετὰ διαφωτιστικὲς. Ἀριστερὰ τῆς ωραίας Πύλης εἶναι τοποθετημένη ἡ εἰκόνα τῆς Σύναξης των Αποστόλων, ποὺ ἀναγράφει: «Περικαλλῆς νὰός τῶν ἙΑγίων Ἐνδόξων καὶ πανευφύμων Ἀποστόλων οἰκοδομήθη ἐκ θεμελίων διὰ κόπων, ἐξόδων καὶ ἐπιμελείας τοῦ τιμιωτάτου ἄρχοντος καὶ ζηλωτοῦ τῶν κοινῶν καὶ (ὑπάρχει μία σβησμένη λέξις) ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία Εἰκὼν αὕτη τῶν ἙΑγίων Ἀποστόλων, ὁ Χριστός, ἡ Ὑψωσις τοῦ Σταυροῦ, ὁ Ἅγιος Δημήτριος καὶ ὅλοι αἱ ὁρθαί, ὅλοι αὗται ἐδωρήθησαν παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ συζύγου καὶ τέκνων 1806». Στὴ δεξιὰ ἀκρὴ τοῦ τέμπλου ὑπάρχουν ἄλλες δύο ἐπιγραφές τοῦ ἐτους 1806. Ἡ μία εἶναι πάλιν ἀφιερωμένη ἀπὸ τὸν ἄρχοντα Χ' σταυρόπουλον: «Δέσεις τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Χ' Σταυροπούλου, συμβίας καὶ τέκνων αὐτῶν, ἔν ἔτη 1806». Ἡ ἄλλη ἀφιερώθηκε ἀπὸ ἄλλους: «Ἡ παροῦσα εἰκὼν διὰ ἐξόδων τῶν τιμιωτάτων κὺρ ἀντωνίου τοῦ μακαρίτου βασιλέκου καὶ κὺρ ἀντωνίου τοῦ μακαρίτου Φήλιπα εἰς αἰωνίων τοῦ μνημοσυνον—1806». Πλησίον αὐτῶν των δύο ὑπάρχει καὶ μία τρίτη ποὺ ἀναγράφει μόνον τὸ ἐτος 1804. Στὸ παρεκκλήσι τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει ἄλλη μία ἐπιγραφή ποὺ ἀναφέρει τὸ ὄνομα πάλιν τοῦ Χ' Σταυροπούλου: «Ἡ παροῦσα εἰκὼν ἱστορήθη διὰ ἐξόδων τοῦ τιμιωτάτου Χατζησταυροπούλου εἰς αἰώνιον τοῦ μνημόσυνον 1806».

Αφήσαμε τελευταία ν' αναφέρουμε τα δύο χειρόγραφα της εκκλησίας των Αγίων Αποστόλων του Καζαβιτίου, γιατί το ένα από τα δύο, το βιβλίο της Ιεράς Πρόθεσης με τα ονόματα των ζώντων και κεκοιμημένων, έχει μεγάλη ιστορική αξία. Το πρώτο χειρόγραφο είναι εκκλησιαστικό και αναγράφεται μέσα η προέλευσή του: «Έγράφη ή παροῦσα φυλλάς διὰ συνδρομῆς, ἐπιμελείας τε ὅτι πλείστης καὶ δαπάνης τοῦ τιμιωτάτου καὶ χρησιμωτάτου ἐν προσκυνηταῖς κῦ κῡρ Ἰωάννου, κατὰ τὸ ,αῶσον (1806) ἔτος ἐν τῇ ἱερᾷ Σκήτῃ τῆς Θεοπρομήτορος ἁγίας Ἀννης. Οἱ δὲ ἀναγινώσκοντες τὴν ἐν αὐτῇ ἐγγεγραμμένην σεπτὴν ἀκολουθίαν τῆς κυρίας ἡμῶν Θεοῦ τῆς ζωοδόχου πηγῆς εὐχεσθε ὑπὲρ τοῦ καταβάλλοντος τὴν δαπάνην, τῆς δαψιλοῦς καὶ εὐλαβοῦς διαθέσεως τῶν ἐξόδων ταύτης».

Από το δεύτερο χειρόγραφο βιβλίο της Ιεράς Πρόθεσης παρελάνουν τα ονόματα των μεγάλων οικογενειῶν του Καζαβιτίου. Στην αρχή υπάρχει μια ἄριστη μινιατούρα των δύο αποστόλων Πέτρου και Παύλου. Σε μια σελίδα αναγράφει: «1804 Απριλίου 24· ἡ παροῦσα ἐκκλησία τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, δι' ἐξόδων μὲν ἐκτίσθη τῶν ἐνταῦθα Χριστονύμων, σπουδῇ δὲ καὶ ἐπιμελίᾳ τοῦ γέρο Χατζῆ σταυροπούλου, ὑπὸ δὲ ἀρχιερέως πόλεως Ἀναστασίου ἐγκενίσθη κῡρ Ἀνθίμου, τοῦ σεπτοῦ καὶ θεσπεσίου 1808 Ἰησοῦς Χριστὸς μαῖου 22». Βλέπουμε πως η ημέρα των εγκαινίων, που αναφέρει η ενθύμιση αυτή, δε συμπίπτει με την ημέρα που αναγράφουν οι δύο εξωτερικές επιγραφές και που αναφέρουν ως ημερομηνία εγκαινίων, η μεν μία την 25ην Απριλίου 1804, η δε ἄλλη την 6ην Απριλίου του ἰδίου ἔτους. Ἴσως ο γράψας να μην εἶχε υπολογίσει σωστά, γιατί η ενθύμιση αυτή γράφτηκε το ἔτος 1808, δηλαδή 4 χρόνια αργότερα. Στις επόμενες σελίδες της Ιεράς Πρόθεσης ακολουθούν τα ονόματα των γονέων, συζύγων, τέκνων και αδελφών, ζώντων και κεκοιμημένων, των δωρητῶν και αφιερωτῶν της εκκλησίας. Κάθε σελίδα είναι αφιερωμένη και σε μια οικογένεια. Επάνω γράφεται το ὄνομα του αρχηγού της οικογένειας κι ὕστερα ακολουθεῖ ο κατάλογος των υπόλοιπων μελῶν της οικογένειας, ζώντων και νεκρῶν. Ἐτσι λοιπὸν γνωρίζουμε τα οικογενειακά δένδρα του Χατζησταυρόπουλου, του Χατζηγιάννη, του Χατζηδημήτρη, του Μυτιληνού κ.ά. Πολλές σελίδες ὅμως της Ιεράς Πρόθεσης ἔμειναν ἀχρησιμοποίητες. Φαίνεται πως λίγες ἦσαν οι οικονομικά εὐρωστες οικογένειες.

Στις πρώτες σελίδες του χειρογράφου αὐτοῦ αναγράφεται και μια σπουδαία ενθύμιση που μνημονεύει μία καταστρεπτική θεομηνία που ἔζησαν οι κάτοικοι της Θάσου το ἔτος 1806: «Εἰς τοὺς 1806 ἔγινε μεγάλως καὶ φρικτὸς χειμῶνας ἀπὸ βροχᾶς καὶ χιόνος πολλὰς καὶ ὑπερβολικὰς, ὁ ὁποῖος ἄρχισεν ἀπὸ τὴν 1ην Ἰανουαρίου καὶ ἐβάσταξε ἕως τὰ τέλει τοῦ μαρτίου μηνὸς καὶ ἐτζακίσθησαν σχεδὸν τὰ μὴσὰ ἐλαιόδενδρα καὶ ἐξηράνθησαν καὶ πολλὰ ἀπὸ αὐτά. πρὸς τούτοις ἀκολούθησε καὶ ψῶφος πολλῆς εἰς τὰ τετράποδα ζῶα μικρὰ

καὶ μεγάλα. καὶ ἀκολούθως ἔγινε πολλὴ καὶ μεγάλη ζημίᾳ ἐπάνω εἰς τὸ νησί τῆς Θάσου, ὥστε ὅποῦ ἄλλην φορὰν τοιοῦτον χειμῶνα δὲν ἐνθυμήθιμεν, οὐδὲ εἰκούσαμεν πόποτε. καὶ ἐγράφει παρὰ νεοφύτου ζωγράφου εἰς ἐνθήμεσιν τῶν μεταγενεστέρων».

ΙΑΤΡΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΘΑΣΙΟΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΗΣ

Παραθέτουμε το ἄρθρο που δημοσιεύτηκε με τον παραπάνω τίτλο στο υπ' αριθ. 8054/14-2-1979 φύλλο της εφημερίδας «Πρωϊνή» Καβάλας ἀπὸ τον κ. Κων/νο Τσιάτα. Το ἄρθρο εἶναι ἐνδιαφέρον, γιατί περιέχει πολύτιμα ιστορικά στοιχεία ἀπὸ τη ζωὴ καὶ τη δράση του ἱατροῦ Κων/νου Δημητριάδη, που υπῆρξε ο πρῶτος σοσιαλιστὴς στη Θάσο.

Αφορμὴ για να γράψω το παρόν μου ἔδωσε ἡ ἀπόφασις του Κράτους να ἀφήσει ἐλεύθερη τὴ δράση του κομμουνιστικοῦ κόμματος καὶ παύσει τὴ δίωξη των κομμουνιστῶν. Ξεκινώντας δε ἀπὸ τους Λιγδόπουλο καὶ Γιαννάτο, ἀρχηγούς του το 1918, ὅταν πρωτοφάνηκε στὴν Ελλάδα, τον Ἐλευθέριο Σταυρίδη το 1925, ο οποίος, ὅταν γέρασε, ἔγινε ἐθνικὸς διαφωτιστής, καὶ τον συνδικαλιστὴ Μπεναρόγια τῆς Θεσσαλονίκης, μου ἔρχεται στο νου ο πρῶτος νόμος διώξεως τούτων, το ιδιώνυμον του Βενιζέλου, ἐν συνεχείᾳ το ρετσινόλαδο του Μεταξά, αἱ ἐπιτροπαὶ ἀσφαλείας, αἱ διώξεις καὶ ἐκτοπίσεις των καὶ σαν ρεβάνς τούτων το Ε.Α.Μ.-Ε.Λ.Α.Σ. τῆς κατοχῆς, ο Δεκέμβριος τοῦ 1944 καὶ ο συμμοριτοπόλεμος.

Πρὶν ὅμως ἀπ' αὐτούς, που ἦσαν καὶ εἶναι κομμουνισταὶ τοῦ παρόντος αἰῶνος με τὰς ἀρχὰς του Λένιν καὶ τῆς ἐπαναστάσεως των μπολσεβίκων τῆς Ρωσίας, υπῆρχε στὴ Θάσο τον παρελθόντα αἰῶνα ἓνας ἄλλος κομμουνιστής, ἐπιστήμων ἱατρός, σπουδᾶσας ἐν Γερμανίᾳ το δεύτερον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, σύγχρονος τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γερουλάνου, ο οποίος, καθ' ο σπουδᾶσας ἐν Γερμανίᾳ, ἦτο σοσιαλιστὴς με τὰς ἀρχὰς καὶ θεωρίας του Μαρξ καὶ τοῦ Ἑγκελς, που ἦταν τότε τῆς μόδας, ὅπως λέμε σήμερα, καὶ πρόδρομοι τοῦ σημερινοῦ κομμουνισμοῦ. Τούτος, ο οποίος ἦταν ἀδελφός τῆς ἐκ πατρός μάμμης μου, ἦταν ο ἱατρός Κωνσταντῖνος Δημητριάδης. Γεννήθηκε στο Θεολόγο τῆς Θάσου γύρω στα 1850· ἦταν γιος τοῦ τότε προεστώτος τοῦ χωριοῦ μας, προπαππού μου, Δημητρίου Χατζηγιαζή ἢ Δημητρούδη καὶ σπούδασε στὴ Γερμανίᾳ τὴ συνδρομὴ τοῦ χεδίβη τῆς Αἰγύπτου, που κατεῖχε τὴ Θάσο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1813 διὰ δωρεάς ἀπὸ το σουλτάνο τῆς Τουρκίας καὶ ο οποίος χεδίβης ἐφρόντιζε να μορφώσει τους Θασίους για τὴν ἐπὶ ἀνδρῶση τοῦ τόπου με ἐπιστήμονας καὶ προς προαγωγὴν τῆς γεωργίας τοῦ τόπου κατεσκεύασε στο Λιμένα-Θάσου για τὴν ἐκθλίψη των ἐλιῶν, που εἶναι τὸ πρῶτο προϊόν τῆς Θάσου, μεγάλο ἐλαιοτριβεῖο—βακουφικὸ λεγόμενο—υπάρχον καὶ σήμερα κτηριακῶς, μετατραπέν εἰς κάμπιγκ για τους τουρίστας.

Περατώνοντας τις σπουδές του και παρά τις συστάσεις του συγχρόνου του Γερουλάνου να παραμείνει εις Αθήνας και χρησιμεύσουν καθηγηταί του Πανεπιστημίου Αθηνών ως επιστήμονες του εξωτερικού, δεν έκαμε τούτο αλλ' επέστρεψε στο χωριό του και ασχολήθηκε όχι εις την ιατρικήν επιστήμην αλλ' εις την πολιτικήν και την τοπικήν αυτοδιοίκησιν με τις σοσιαλιστικές αρχάς και θεωρίας του Μαρξ και Έγκελς που έμαθε καλά στη Γερμανία, όπου σπούδασε. Επειδή όμως αι θεωρίαι του αυταί δεν είχαν απήχηση στον τότε κόσμο, ο οποίος ήταν συνηθισμένος ν' ακούει και πιστεύει στους κοτσαμπάσηδες του καιρού, αναγκάστηκε να φύγει από το χωριό του νύκτωρ και με ισχυρή συνοδεία εμπίστων οπλοφόρων φίλων του, γιατί τον κυνηγούσαν οι κομματικο αντίπαλοί του, να πάγει στο Λιμένα της Θάσου, όπου και εγκατεστάθη μονίμως.

Και εκεί όμως δεν ήσκησε το ιατρικόν επάγγελμα αλλ' έγινε γαιοκτήμων και κτηνοτρόφος και απέκτησε ένα μεγάλης εκτάσεως ελαιόκτημα, που άρχιζε από το αρχαίο θέατρο της Θάσου και έφτανε στην παραλία της θάλασσας, όπου σήμερα ο προσφυγικός συνοικισμός Θάσου, στο έδαφος του οποίου έκαμε το Δημόσιο το συνοικισμό για να στεγάσει πρόσφυγας της Μικρασιατικής καταστροφής χωρίς να του πληρώσει την αξία του, επικαλεσθέν τα πατριωτικά και φιλανθρωπικά αισθήματά του.

Στην κτηνοτροφία και ειδικότερον στην προβατοτροφία εφρόντισε να φέρει ξένες ράτσες προβάτων, ιδία χιώτικα· αυτά δε του κόστισαν στον Α' παγκόσμιον πόλεμον την παρ' ολίγον εκτόπισή του ως κατασκόπου στη Μάλτα, την οποία απέφυγε τη συνδρομή φίλων και γνωστών του στην Αθήνα, γιατί μια νύχτα, που μια προβατίνα κοιλοπονούσε στη γέννα της και πήγε στο στάβλο να τη δει με φαναράκι, συνελήφθη και εχαρακτηρίσθη από τους συμμάχους Γάλλους, που κατείχαν τότε τη Θάσο, ως κατάσκοπος των Γερμανών, κάνοντας με το φως του φαναριού συνθήματα στα γερμανικά υποβρύχια, συντελούντος προς τούτο και του γεγονότος των σπουδών του στη Γερμανία.

Ζων εδώρισε την περιουσία του εις το σύνολον των κοινοτήτων Θάσου για να ιδρυθεί εν Θάσω γεωργική σχολή, που ήταν του στοιχείου του. Κριθείσης όμως ασυμφόρου της ιδρύσεως της σχολής λόγω των απαιτουμένων και ελλειπόντων πόρων λειτουργίας ταύτης, εξεποιήθη η περιουσία του και με το προϊόν της εκποιήσεώς της εγένετο τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια η έναρξις της κατασκευής της αμαξιτής περιφερειακής οδού Θάσου, διά της οποίας κατά το έτος 1952 πρωτοπήγαμε με αυτοκίνητο από το Θεολόγο στο Λιμένα και της οποίας την κατασκευή επεράτωσε ασφατόστρωτη η στρατιωτική Μ.Ο.Μ.Α. για τον τόπο και τον τουρισμό.

Το πατρικό του σπίτι στο Θεολόγο Θάσου, που ανήκε αρχικώς στο θετό πατέρα του πατέρα του, το Χατζηγιώργη Μεταξά, αρχηγό της επαναστάσεως

του 1821 εν Θάσσω, του οποίου ευτυχώς ο Δήμος Καβάλας έχει προτομήν μπροστά στο Ι.Κ.Α. και δυστυχώς δεν έχει η γενέτειρά του, το χωριό Θεολόγος, εκηρύχθη ιστορικών διατηρητέον μνημείον και είχε και αυτό την τύχη όλων των μνημείων τούτων, εναπομεινάντων σήμερα μόνον των θεμελίων του· ευτυχώς δε που το έτος 1959, ότε υπήρχε εις μάλλον καλήν κατάστασιν, παραθερίζοντες εις Θεολόγον μαθηταί του Πολυτεχνείου Αθηνών το απετύπωσαν εις σχέδια και εις παράκλησίν μου έστειλαν φωτοτυπίας τούτων, που υπάρχουν σήμερα στην κοινότητα Θεολόγου και στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας, και έτσι υπάρχουν τα σχέδια, όχι όμως και το κτήριο, για την αναζήτηση του οποίου πελαγώνουν οι επισκεπτόμενοι το χωριό μας τουρίσται, καίτοι τούτο εκηρύχθη παραδοσιακός οικισμός Ε.Ο.Τ.

Μετά νοσηλείαν του στο νοσοκομείον «Ευαγγελισμός» Αθηνών απέθανε και εκηδέυθη στην Αθήνα κατά το έτος 1930 και ενταφιάσθη στο Α' νεκροταφείο Αθηνών, άγνωστος μεταξύ αγνώστων και ξένος μεταξύ ξένων, καθ' ο άγαμος και άνευ απογόνων· μετά πενταετίαν δε από του θανάτου του ανελογίσθη ο Σύνδεσμος Κοινοτήτων Θάσου να ανεύρει τα οστά του και τα μεταφέρει εις Θάσον προς εναπόθεσίν των εις κενοτάφιον· αποτανθείς προς τούτο εις τον ευρισκόμενον τότε εις Πειραιά πατέρα μου και έτερον εξ άλλης αδελφής ανεψιόν του, μακαρίτας ήδη, οι οποίοι ασχοληθέντες προς ανεύρεσιν τούτων ουδέν επέτυχον, καθ' όσον τα οστά του εναπετέθησαν μετά την ανακομιδήν των εις τα αζήτητα, εφ' όσον ουδείς επεμελήθη της αναζήτησεώς των· σκέψις δε αυτών να λάβουν και αποστείλουν άλλα οστά και τα παρουσιάσουν ως του ιδίου, και να εγνώριζον τούτο αυτοί και μόνον, δεν εκρίθη πρέπουσα και ανθρωπίνη, διότι θα απετέλει ιεροσυλίαν, και ούτω ακόμη αναμένει ο Σύνδεσμος Κοινοτήτων Θάσου τα οστά του μεγάλου και μόνου διά την Θάσον των χρόνων μας δωρητού τούτου, του οποίου το όνομα έδωσεν ευτυχώς ο Δήμος Θάσου εις κεντρικόν δρόμον του Δήμου.

Παράλειψις θα ήτο, αν δεν ανέφερα ότι ούτος ήτο ανεψιός εκ μητρός του αιδεσίμου αρχιμανδρίτη της εν Μονάχω Ελληνορθοδόξου εκκλησίας Θασίου Καλλινίκου Σταματιάδη, όστις το έτος 1844 ετιμήθη υπό του βασιλέως Όθωνος της χορηγήσεως του αργυρού νομισματοσήμου δι' ανταμοιβήν των κατά τον υπέρ ανεξαρτησίας πόλεμον εκδουλεύσεών του (όρα ιστορίαν καθηγητού κ. Βακαλοπούλου, γαλλική έκδοση, σ. 108).

Για όλα αυτά και εις μνημόσυνον του ονόματός του και διαιώνισιν των πράξεών του και της δωρεάς του για τις επερχόμενες γενιές της Θάσου, αν μη τι άλλο, έστω οι λίγες τούτες γραμμές μου.

ΜΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΙΚΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Στο υπ' αριθ. 1462/21-11-1930 φύλλο της εφημερίδας «Κήρυξ» της Καβάλας δημοσιεύεται η παρακάτω είδηση που έχει ως τίτλο: Διάλεξις Λέσχης Κων/πολιτών.

Την Κυριακήν 23 Νοεμβρίου ε.ε. και ώραν 11ην π.μ. εν τη αιθούση της Λέσχης θέλει ομιλήσει ο κ. Νίκος Βασιλικός (δικηγόρος) με θέμα: «ο γάμος ως νομικόν γεγονός και κοινωνικόν φαινόμενον». Είσοδος ελευθέρα¹⁸.

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΘΑΣΟΥ

Στο υπ' αριθ. 1596/1-3-1931 φύλλο της εφημερίδας «Κήρυξ» της Καβάλας δημοσιεύεται η παρακάτω ενδιαφέρουσα είδηση:

Κατ' εγκύρους πληροφορίας μας το υπουργείον Παιδείας αποφάσισε την εκτέλεσιν των έργων του Αρχαιολογικού Μουσείου Θάσου διά το οποίον διετέθησαν 500 χιλ. δραχ. Προς τον σκοπόν τούτον έρχεται ο Διευθυντής του αρχαιολογικού τμήματος κ. Ορλάνδος.

18. Η ίδια είδηση δημοσιεύεται και στα υπ' αριθ. 1463/22-11-1930 και 1464/23-11-1930 επόμενα φύλλα της ίδιας εφημερίδας.